گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی

ژمارە ٦٧ – ٢٠٢٦
گۆڤارێکی زانستیی وەرزییە

سەرۆکی ئەکادیمیای کوردی و خاوەنی ئیمتیازی گۆڤار
حەمەسەعید حەسەن

سەرنووسەر
پ. د. موحسین ئەحمەد عومەر

بەڕێوەبەری نووسین
د. پەخشان فەهمی فەرحۆ

دەستەی نووسەران:
پ. د. قەیس کاکل تۆفیق
پ. د. بەختیار سەجادی
پ. د. فەرهاد قادر کەریم
پ. ی. د. ئەحمەد موحەممەد مام عوسمان
پ. ی. د. عەبدولواحید ئیدریس شەریف
پ. ی. د. نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد
د. لەزگین عەبدولڕەحمان ئەحمەد

دەستەی ڕاوێژکاران:
پ. هـ د. میشێل لیزەنبێرگ
پ. د. مارتن ڤان برونسن
پ. د. جەلیلی جەلیل
پ. د. ساڵح ئاکین
پ. د. جەعفەر شێخولئیسلامی
پ. د. عەبدولڕەحمان ئەداک
پ. هـ د. هاشم ئەحمەدزادە

Web: journal.ka.gov.krd
ISSN: 2520- 4106
هەولێر/ شەقامی هەڵەبجە

گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی

گۆڤارێکی زانستیی وەرزییە، ئەکادیمیای کوردی دەری دەکات، بایەخ بە توێژینەوەی ڕەسەن و پێشکەوتوو لە بوارەکانی زمان، ئەدەب، دیرۆک، جوگرافیا ، فۆلکلۆر، کۆمەڵناسی، فەلسەفە، زانستی کردەکی، توێژینەوەی بەراوردکارانە، نێوان بوارە زانستییەکان، فەرهەنگناسیی کوردی، کولتووری کوردی بەگشتی دەدات. گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی لە ڕێگەی بڵاوکردنەوەی توێژینەوەی ڕەسەنەوە، بایەخێکی زۆر بە کێشەی زاراوەسازی لە هەموو ئەو بوارانەدا دەدا. ئەم گۆڤارە توێژینەوە بە زمانەکانی کوردی، عەرەبی و ئینگلیزی بڵاو دەکاتەوە. گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی، درێژەی گۆڤاری کۆڕی زانیاریی کوردییە کە پێشتر لە سەردەمی کۆڕی زانیاری کوردیدا دەردەچوو، چەندان نووسەر و توێژەری پێشکەوتووی کورد کاریان تێدا دەکرد و بەرهەمی ڕەسەنیان تێدا بڵاودەکردەوە.

ئەمڕۆش، ئەم گۆڤارە، بە هەمان ڕوانینی ڕەسەن و وردەکارانەوە، لە ڕێگەی دەوڵەمەندکردن و پێشخستنی ئاستی توێژینەوەی زانستی لەو بوارانەدا، درێژە بە خزمەتی خۆی دەدات. گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی، خواست و هیوای زۆری هەیە، لە ئاییندەیەکی نزیکدا، گەشە بە بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی و ئەکادیمی توێژینەوەی کوردی بدات، بە تایبەتی لە ڕووی نوانەسازی و ئاماژەپێوی ئاستێکی ئەکادیمیی جیهانی بەدەست بهێنێت. ئامانجی ئەم گۆڤارە، بڵاوکردنەوەی توێژینەوەی زانستیی ڕەسەن و پێشکەوتووە، ژمارەی یەکەمی گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی لە ساڵی ٢٠٠٢ دا بڵاو بووەتەوە. گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی لەلایەن وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستیی حکوومەتی هەرێمی کوردستانەوە پەسەند کراوە و بۆ بەرزکردنەوەی پلەی زانستی باوەڕپێکراوە.

* ڕێکخەری کاروباری گۆڤار: ئیمان نەجات ئاغۆک
* دیزاین: هەرێم عوسمان
* ماڵپەڕی گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی:
Web: journal.ka.gov.krd

* ئیمێڵ: journal@ka.gov.krd
* مۆبایل: 009647508375575

مجلة الاكاديمية الكوردية

العدد ٦٧ – ٢٠٢٦

مجلة علمية فصلية

(رئيس الاكاديمية الكوردية و صاحب الامتياز)

حەمەسەعید حەسەن

رئيس التحرير

أ. د. محسن احمد عمر

مدير التحرير

د. بخشان فهمى فرحو

هيئة التحرير

أز د. قيس كاكل توفيق

أ. د. بختيار سجادى

أ. د. فرهاد قادر كريم

أ. م. د. احمد محمد مام عثمان

أ. م. د. عبدالواحد ادريس شريف

أ. م. د. نوزاد احمد اسود

د. لزكين عبدالواحد احمد

هيئة المستشارين

أ. د. ميشيل ليزنبيرك

أ. د. مارتن فان برونسن

أ. د جليل جليلى

أ. د. سالح اكين

أ. د. جعفر الشيخ لاسلامى

أ. د. عبدالرحمن اداك

أ. د. هاشم احمدزادة

اربيل/ شارع هەلەبجە

ISSN: 2520- 4106

Web: journal.ka.gov.krd

مجلة الأكاديمية الكوردية

هذه مجلة علمية موسمية تصدر عن الأكاديمية الكوردية. تسلط الضوء على الأبحاث الأصيلة والمتقدمة في مجالات اللغة والأدب والتاريخ والجغرافيا والفلكلور وعلم الاجتماع والفلسفة والعلوم التطبيقية، بالإضافة إلى الدراسات المقارنة والمتعددة التخصصات. تولي مجلة الأكاديمية الكوردية أهمية كبيرة لمسألة المصطلحات في جميع هذه المجالات، لا سيما من خلال نشر الأبحاث الأصيلة. تنشر المجلة بحوثا بالكوردية والعربية والإنجليزية. وهي امتداد لمجلة المجمع العلمى الكوردي، التي كانت تصدر سابقا في إطار هذا المجمع. وقد ساهم فيها العديد من المؤلفين والباحثين الكورد المعروفين ونشروا أعمالا أصيلة.

تواصل هذة المجلة المهمة نفسها من خلال إثراء وتحسين مستوى البحث العلمي في جميع المجالات. يهدف مجلة الأكاديمية الكوردية إلى رفع المستوى العلمي والأكاديمي للبحث الكوردي في المستقبل القريب وتحقيق شهرة دولية من حيث الفهرسة. ولذلك، فإن هدف المجلة هو نشر بحوث علمية مبتكرة ومتقدمة للغاية. نشرت العدد الأول من المجلة في سنة ٢٠٠٢. مجلة الأكاديمية الكوردية معتمدة من قبل وزارة التعليم العالي والبحث العلمي في حكومة إقليم كوردستان ومعترف بها للترقيات العلمية.

❊ منسق شؤون المجلة: ئيمان نەجات ئاغۆک

❊ اخراج الفني: هەرێم عوسمان

❊ موقع مجلة الأكاديمية الكوردية:

Web: journal.ka.gov.krd

❊ البريد الكتروني: journal@ka.gov.krd

❊ موبايل: 009647508375575

وەرگرتن: ٢٠٢٥/١١/١١
پەسەندكردن: ٢٠٢٦/١/٢٩

كاريگەرييا سيمبۆلان ل سەر كريارێن ترساندن و پشتڕاستكرنێ (گوتارا سياسييا كوردی وەک نمونە)

م. ى. ئەمەل جندی فەتاح
پشكا زمانی كوردی، زانكۆيا دهۆک
gmail.com@amalfatah٢٠

پ. د. شێرزاد سەبری عەلی
پشكا زمانی كوردی، زانكۆيا دهۆک
sherzad.ali@uod.ac

پوختە

گوتارا سياسی ب تنێ گرێدایی ڤەگوهاستنا زانيارييان نينە، بەلكو خزمەتا ئاڤاكرنا واتایێ، ڕەوايیكرنا دەستهەلاتێ و كارتێكرنێ ل سەر ڕايا گشتی دكەت. گوتارا سياسی گەلەک جاران بكارهينانا ستراتيجييا زمانی ب خوەڤە دگريت، كو تێدا كەسايەتيێن سياسی تەكنيكێن ڕەوانبێژییێ یێن تايبەت و ئالاڤێن زمانی و سيمبۆلان بكاردهينن، داكو كاريگەرییێ ل سەر وەرگری بكەن. ژ ئەڤێ چەندێ، ئەڤ ڤەكۆلينە شرۆڤەكرنەكا ستراتيجی و ميكانيزمێن كاريگەرييا بكارهينانا سيمبۆلان ل سەر كريارێن ترساندن و پشتڕاستكرنێیە د ناڤ گوتارا سياسييا كورديدا، ب تايبەت ل سەر گوتارێن مەسعود بارزانی د ماوەیێ د ناڤبەرا سالێن(٢٠٢٣-٢٠٢٥) دا. ڤەكۆلين ب ڕێكا پشتبەستنێ ل سەر ڕێبازا وەسفی شيكاری و كريارێن ئاخفتنێ، شرۆڤەكرنەكا هوير بۆ گوتارێن دەستنيشانكری ئەنجامددەت. ئەنجام دياردكەن كو ستراتيجييا ترساندنێ ب شێوەيەكێ سەرەكی ب ڕێكا گرێدانا ڕويدانێن نوكە ب سيمبۆلێن تراجيدییێن بيرەوەرييا هەڤپشک ڤە وەكو(ئەنفال و كيمياباران،...هتد) دهێتە ئاڤاكرن، د هەمان دەمدا، پشتڕاستكرن ب ڕێكا بكارهينانا سيمبۆلێن ئەرێنی یێن ديرۆكی وەكو(شۆڕەشا ئەيلولێ، پێكڤەژيان، مەلا مستەفا بارزانی...هتد) دهێتە ئاڤاكرن، داكو چيرۆكەكا نەتەوەيی يا خوەڕاگری و هيڤییێ بهێز بێخيت. ل دوماهییێ، ڤەكۆلين دياردكەت كو سيمبول د ئەڤێ چارچۆڤەييدا ب تنێ ئامرازێن وەسفكرنێ نينن، بەلكو ئامرازێن پراگماتيكی و ئەنجامدەرێن بهێزن بۆ ئاڕاستەكرنا جەماوەری و بهێزكرنا هەژمۆنييا سياسی.

پەيڤێن سەرەكی: گوتارا سياسی، سيمبۆل، ترساندن، پشتڕاستركرن، پراگماتيک.

پێشـەکی

ناڤونیشانێ ڤەکۆلینێ: ڤەکۆلین ب ناڤونیشانێ (کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارێن ترساندن و پشتراستکرنێ، گوتارا سیاسییا کوردی وەک نمونە) هاتییە ئەنجامدان.

- گرنگییا ڤەکۆلینێ: گرنگییا ئـەوێ ژ هندێ دهێت کو ڤەکولین ل سەر بکارهینان و کاریگەرییا سیـمـبـۆلان بـۆ دروسـتـکـرنـا کـریـارێن تـرس و پشتراستکرنێ د گوتارا سیاسییا کوردیدا نەهاتینە ئەنجامدان، هەروەسا کا چاوا سیاسەتمەدار ب رێکا سیمبۆلان ئەڤان هـەردوو کریاران دئازرینیت دا بگەهیتە ئارمانجێن خوە یێن سیاسی.

- ئارمانجا ڤەکۆلینێ: ئارمانج ژێ ئەوە کا کێژ سیمبۆل کاریگەرییێ ل سەر هەر دوو کریارێن ئاخفتنێ (ترساندن، پشتراستکرن)ێ د ناڤ گوتارا سیاسییا کـوردی(گـوتـارێـن مـەسعود بـارزانـی)دا دکەن، کاریگەرییا ئەوان سیمبۆلان چاوایە.

- پرسیارێن ڤەکۆلینێ: ڤەکۆلین هەولددەت بەرسڤا ئەڤان پرسیاران بدەت:

- ئەو سیمبۆلێن بۆ دروستکرنا کریارێن ترساندن و پشتراستکرنێ بەرانبەر ترس و قەیرانان د گوتارا سیاسییا کوردیدا (گوتارێن مەسعود بارزانی) هاتینە بکارهینان کیژکن؟

- گـوتـارا سیاسییا کـوردی (گـوتـارێن مـەسعـود بـارزانـی) چـاوا سیمبۆلێن رابـردوی بۆ ئاڤاکرنا هەستێن ترس و پشتراستکرنێ بەرانبەر سەردەمێن نوکە و پاشەرۆژێ بکاردهینیت؟

- گـوتـارا سیاسییا کـوردی (گـوتـارێـن مـەسـعـود بـارزانـی) ب چ میکانیزم سیمبۆلان بۆ بهێزکرنا رەوایەتییا دەستهەلاتا خوە بکاردهینن و پشتەڤانییا خەلکی مسۆگەردکەن.

- وەرگری کورد ل دویڤ چ تشتی کارلێککرنێ ل گەل سیمبۆلان دکەت؟

- میتودا ڤەکۆلینێ: ڤەکۆلین ل دویـڤ رێبازا وەسفی شیکاری هاتییە ئەنجامدان. ئەڤ ڤەکۆلینە د بیاڤێ پراگماتیک و شرۆڤەکرنا گوتارا سیاسیدایە کو تێدا پشت ب تیۆرا کریارێن ئاخفتنێ و زانستێ هێماناسییێ هاتییە بەستن بۆ دیارکرنا کاریگەرییا سیمبۆلان د ناڤ دەقێ سیاسیدا.

- کەرەستە و سنۆرێ ڤەکۆلینێ: کەرەستەیێ ڤەکۆلینێ پێکهاتییە ژ گوتارێن (مەسعود بارزانی) د ناڤبەرا ٢٠٢٣-٢٠٢٥ دا، ئەڤ سالە هاتینە وەرگرتن کو گوتارێن سـەردەمـێ نوکە ب خوەڤە دگریت. دیسان ڤەکۆلین ب شـێـوەزارێ بەهدینی هاتییە نڤیسین. هەژی گۆتنییە کو کەرەستەیێ ڤەکۆلینێ پێکدهێت ژ (١٠) گوتارێن دەستنیشانکری یێن مەسعود بارزانی د ناڤبەرا سالێن ٢٠٢٣-٢٠٢٥ دا هاتینە هەلبژارتن ژبەرکو زێدەترین سیمبۆل تێدا بەرچاڤ دبن و خزمەتا ئارمانجا ڤەکۆلینێ دکەن و ب تنێ ئەڤ هژمارە هاتییە وەرگرتن داکو ڤەکۆلین زێدەتر بەرفرەهـ نەبیت. ئەڤ ماوەیە ژبەر هەستیاری و هەبوونا گوهۆرینێن سیاسی یێن گرنگ هاتییە وەرگرتن، داکو ب رێکا شرۆڤەکرنا ئەوان گوتاران ئەنجامێن راستەقینە یێن سیاسی د ئەڤێ سەردەمیدا د چارچۆڤەیێ سیمبۆلێن پشتراستکرن و ترساندنێدا بهێن ڤەکۆلین.

ڤەکۆلینێن پێشتر: ڤەکۆلەرێن کورد بزاڤ کرینە ڤەکۆلینێن گرنگ سـەبـارەت سیمبۆل و بابەتێن جودایێن گوتارا سیاسی پێشکێشبکەن، هەلبەت ئەڤ بزاڤێن ئەوان ژێ جهێ رێزێنە، بەلێ دەرکەفتنا ئەڤێ ڤەکۆلینێ ژ ئەنجامێ ڤالاهییەکێ د بوارێ پێکڤە گرێدانا سیمبۆلان ل گەل کریارێن ئاخفتنێ د ناڤ گوتارا سیاسییا کوردیدا ب رەنگەکێ گشتی و

گوتارێن مەسعود بارزانی ب ڕەنگەکێ تایبەت بوو. هەروەسا ئەڤ بابەتە وەکو کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارێن ترساندن و پشتڕاستکرنێ د گوتارا سیاسییا کوریدا پێشتر نەهاتییە ڤەکۆلین . چەندین نامەیێن ئەکادیمی ل سەر کریارین ئاخفتنێ ب شێوەیەکێ گشتی هاتینە نڤیسین، بەلێ چ ژ ئەوان پەیوەندی ب گوتارا سیاسیڤە نەبوون، بۆ نمونە (قەیس کاکل توفیق) ل سالا ١٩٩٥ێ نامەیەکا ماستەرێ ل سەر (جۆرەکانی ڕستە و تیۆری کردە قسەییەکان) نڤیسییە، (ناز ئەکرەم سەعید) ل سالا ٢٠١٣ێ نامەیەکا ماستەرێ ل سەر (کردە قسەییەکان هێورکردنەوە لە دەربڕیندا) نڤیسییە. دیسان ڤەکۆلەران ل سەر کریارێن جوداییێن ئاخفتنێ د ناڤ گوتارا سیاسیدا نڤیسییە بۆ نمونە (قەیس کاکل توفیق و چیا عەلی مستەفا) ڤەکۆلینەک ل سالا ٢٠٢١ ێ ب ناڤونیشانێ (توندی و نیانی لە گوتاری سیاسیدا - هەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان بە نمونە) بزاڤکرینە کو کریارێن توندی و نیانییێ د ناڤ گوتارا سیاسیدا دەستنیشانبکەن.

ژ لایەکێ دیڤە چەندین ڤەکۆلین ل سەر بابەتێن جوداییێن سیمبۆلی هاتینە نڤیسین، بەلێ پتریا ئەوان د بوارێ ئەدەبیاتێدانە بۆ نمونە(عیماد وەیسی) و (ئەرشەد حیتۆ و عەبدوللا ئاکرین) بەحسێ سیمبۆلان د ناڤ هۆزانێدا کرینە. زێدەباری هەبوونا ئەڤان ڤەکۆلینان، بابەتێ ئەڤێ ڤەکۆلینێ پێشتر نەهاتییە باسکرن و ئەڤە کارەکێ نوی و ڕەسەنە د ئەڤێ بواریدا. جوداهییا ئەڤێ ڤەکۆلینێ د چەندین خالاندا دیار دبیت؛ کەرەستەیێ ڤەکۆلینێ کو تایبەتە ب گوتارێن مەسعود بارزانیڤە، هەروەسا جەختکرن ل سەر سیمبۆلان، زێدەباری ڕاوەستییان ل سەر هەردوو کریارێن ئاخفتنێ (ترساندن و پشتڕاستکرن). هەژی گۆتنییە کو د ئەڤێ ڤەکۆلینێدا بزاڤ هاتینەکرن بۆ ئێکەم جار کو کریارێن ئاخفتنێ (ترساندن و پشتڕاستکرن) ل ژێر کاریگەرییا سیمبۆلان د ناڤ گوتارا سیاسییا کوردیدا بهێتەکرن. هەر چەندە هندەک بزاڤ و هەولێن دی ژ لایێ ڤەکۆلەرێن کوردڤە هاتینە هاڤێتن بۆ بابەتێن نێزیکی ئەڤێ، بەلێ ئەڤ بابەتە ڕەسەن و جودایە ژ ئەوان ڤەکۆلینێن بەرێ.

- ناڤەڕۆکا ڤەکۆلینێ: ڤەکۆلین ژبلی پێشەکی و ئەنجامان ژ دوو پشکان پێکدهێت. د پشکا ئێکێدا بەحسێ ئەڤان سەرە بابەتان (گوتار، گوتارا سیاسی، هێماناسی، زاراڤ و تێگەهێ سیمبۆلی، هێما و سیمبۆل، گرنگییا سیمبۆلی، سیمبۆلێن سیاسی، جۆرێن سیمبۆلێن سیاسی، ئەرکێن سیمبۆلێن سیاسی، سیمبۆل و کاریگەرییا ئەوان، سیمبۆل و پراگماتیک) هاتییەکرن. د پشکا دوویێدا - کو پراکتیکییە - ئەڤ سەرەبابەتە(کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارا ترساندنێ، کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارا پشتڕاستکرنێ) هاتینە بەحسکرن.

١- گوتار، هێماناسی و سیمبۆل

١. ١. گوتار (Discourse)

گوتار زمان ب تنێ نینە، بەلکو ((سیستەمەکە ژ زمان و پراکتیکان پێکهاتییە کو ڕاستییا جڤاکی بۆ مرۆڤان دروستدکەت)) (Neumann, 2008: 61). ((گوتار جڤاکی ئاڤادکەت، هەروەسا ژ لایێ جڤاکیڤە ژی دهێتە ئاڤاکرن)) (Blommaert & Bulcaen, 2000: 448). ئانکو گوتار وەکو هێزەکا چالاک و دینامیکی دەردکەڤیت، ب شێوەیەکێ چەلەنگ ناسنامەیان، پەیوەندییێن جڤاکی و هەتاکو ڕاستییا جڤاکی ژی ئاڤادکەت.

گرنگییا گوتارێ د ئەوێ چەندێدایە کو ئەو ب تنێ تشتان وەسفناکەت، بەلکو کریاران ئەنجامددەت

و جیهانێ ڕێکدئێخیت. ((گوتار کریارەکا جڤاکییە و خەلک زمانی بۆ ئەنجامدانا کریاران وەکو نیشاندانا خوە ب ڕەنگەکێ ئەرێنی بکاردهینن)) (Gill 2000: 175). ژ ئەڤێ ڕوانگەهێ، کۆنترۆلکرن و بکارهینانا ئەوێ دبیتە ئەگەرێ دیارکرنا ئەوێ چەندێ کا چ کریارەک شیاندارە و قەبویلکرییە و چ بۆچوونەک د ناڤ جڤاکیدا دەستهەلاتدار و بەربەلاڤ دبیت.

(ڤان دایک) دیاردکەت کو گوتار((پێکهاتەیێن دەق و ئاخفتنێنە کو ڕەوشا گەهاندنێ کارتێکرنێ لێ دکەت)).(Van Dijk, 2008: 1) کارتێکرنا گوتارێ ب ڕەنگەکێ دیار د پەیوەندییێن دەستهەلاتیدا دەردکەڤیت. ((شرۆڤەکرنا ئەوێ یا ڕەخنەگرانە هەولددەت پەیوەندییێن نەدیار یێن زالبوون، جوداکاری، دەستهەلات و کۆنترۆلێ ئاشکرابکەت، ئەوێن د زمانیدا خوە ڤەدشێرن))(Blommaert & Bulcaen, 2000: 448). گوتار دشێت ببیتە ئامرازەک بۆ بهێزکرنا هەژمۆنی، ڕەوایەتییێ بدەتە هندەک بیرۆکە و پراکتیکان، د هەمان دەمدا هندەکێن دی بێدەنگبکەت. لەورا تێگەهشتنا گوتارێ کلیلا تێگەهشتنا ئەوێ چەندێیە کا چاوا واتایێن جڤاکی دهێنە دروستکرن، چاوا دەستهەلات دهێتە پراکتیککرن.

٢.١- گوتارا سیاسی (Political Discourse)

گوتارا سیاسی ب تنێ ئاخفتنەکا ئاسایی نینە، بەلکو پێکهاتەیەکێ ڕەوانبێژی یێ ب مەبەست و هوشیاری هاتییە دارشتن کو تێدا هەر ئامرازەکێ زمانی ئارمانجەکا ستراتیجی پێکدهینیت. ((پێکهاتەیا گوتارا سیاسی یا تیۆری پێکڤەگرێدایییە، ژ ئایدیۆلۆجییەکا دیارکری هاتییە وەرگرتن و زمانێ ئەوێ د بنەڕەتدا بەرەڤ هزرکرنەکا ئەرێنیڤە دچیت. هەروەسا ئەو ب ڕادەیەکێ بەرچاڤ پشتبەستنا خوە ل سەر ڕەوانبێژییێ دکەت، ژبەرکو کاریگەرییا ئەوێ یا سۆزداری بۆ گرنگیا ڕەوشەنبیری د بورینا دیرۆکا مرۆڤایەتییێدا دزڤریت. هەروەسا گوتارا سیاسی یا درێژە و پەیڤ و ڕستە دهێنە دووبارەکرن ب مەرەما هندێ کو هزرەکا دیارکری ل دەڤ گوهداری دیاربکەت))(عەلی ٢٠٢٠: ٣٢٠).

هەر ژ کەڤندا زاراڤێ((گوتارا سیاسی یەکسان بوو ب زاراڤێ ڕەوانبێژییێڤە، ئێک ژ بکارهینانێن ڕەسەن یێن ئەڤێ زاراڤێ وەسفکرنا شێوەیێن ڕازیکرنێ یێن دیارکرینە د ناڤ گرۆپێن سیاسیدا. سروشتێ سەرەکیێ گوتارا سیاسی ڤەکۆلینا پێڕابوونێن گوتارێ و ئەرگومێنتییە، هەروەسا دەستنیشانکرنا ناسنامە و کاریگەرییێن ئەوێ یێن ڕازیکەرن))(Connolly,1993: 12-14) واتە، گوتارا سیاسی د بنەڕەتدا، هونەرێ ستراتیجییێ باوەری پێ هینانییە کو تێدا زمان بۆ دارشتنا ئەرگومێنتان و ئافراندنا ناسنامەیان ب شێوەیەکێ کاریگەر دهێتە بکارهینان.

د ئەڤان سالێن دوماهییێدا (زمانڤان گرنگییێ ب شرۆڤەکرنا گوتارێ وەکو بکارهینانا زمانی یان پەیوەندییا ئەوێ ب زانستێن دی یێن جڤاکی، دەروونی، سیاسی، دیپلۆماسی، داتا و شێوازێ دەربرینێ و چاوانییا ڕاپەڕاندنا کریارەکێ ب ڕێکا بکارهینانا پەیڤ و ئاخفتنێ ددەن)(حاجی و محێدین،٢٠٢٢: ١١-١٢).

زمان ((د بیاڤێ سیاسەتێدا گەلەک جاران ژ واتایا ئاشکەرایا خوە بەرەڤ واتایەکا دی دچیت، ئەڤ ڕەوشە ژێ ئەوێ چەندێ دخوازیت کو هەمی دەمان زمانەکێ ئاشکەرا نەهێتە بکارهینان، بەلکو هندەک جاران ب ڕەنگەکێ نەئاشکەرا بزاڤێن ڕازیکرنا جەماوەری دهێنەکرن))(عەلی ٢٠٢٤: ٢٨-٢٩). واتە، گوتارا سیاسی ئامرازەکێ ستراتیجیبە بۆ ڕازیکرنا

جەماوەری و ڕەوایەتیدان ب بڕیارێن سیاسییێن گرنگ، بێیکو ڕاستییا ئەوان یا تەمام و کاریگەرییێن ئەوان یێن ڕاستەقینە بهێنە ئاشکراکرن.

١. ٣. هێماناسی (Semiotics)

هێماناسی[١] ((ئەو زانستە یێ کو دیاردکەت کا هێما ژ چ دروستبوویە و ل دویڤ چ یاسا کاردکەن. زمانڤانی ب تنێ پشکەکە ژ هێماناسییێ. ئەو یاسایێن کو هێماناسی پەیدادکەت، دشێن د بیاڤێ زمانڤانییێ ژیدا بهێنە بکارهینان. هەروەسا ئەو هێمایێن ژ ئێک جودا د بیاڤێن جودادا دیاردکەت و ڤەکۆلینان ل سەر ئەنجامددەت)) (عەبدوللا ٢٠١٨: ٦٤). کەواتە هێماناسی چارچۆڤەیەکێ شرۆڤەکرنێ یێ بەرفرەهـ و بنەڕەتییە، زمانی ژ ڕکەها ئەوێ یا تایبەت دەردئێخیت و وەکو پشکەک ژ تۆڕەکا مەزنتر یا واتایان د جڤاکیدا نیشانددەت.

هێماناسی زانستێ هێمایێن گشتییە. ئەو((ڤەکۆلینێ ل سەر ئەوان هێمایان دکەت، ئەوێن بۆ لێکتێگەهشتنێ دهێنە بکارهینان. د زمانڤانییێدا هێمایێن زمانی بنەڕەتن و د ناڤ هێمایێن پەیوەندیکرنێدا ل ڕێزا ئێکێ دهێن. ب دیتنا فەیلەسۆفان ئەڤ زانستە هەمی هێمایێن پەیوەندیکرنێ ب خوەڤە دگریت)) (أفیتش،٢٠٠٠: ٣٥١). هێما ((ب شێوەیەکێ گشتی گرنگییێ ب ڤەکۆلینا سیستەمێن هێما و نیشانەیان و پەیوەندییا ئەوان ب جیهانا تشتان و سیستەمێن هزرکرنێڤە ددەت ژ پێخەمەت دیارکرنا سیستەمێن واتایی ئەوێن گوتار و چالاکییێن مرۆڤایەتییێ ب خوەڤەدگرن، ئەوژی د ئەڤان هەر سێ ڕەگەزاندا پێکهاتییە، واتا، ئەرک، مەبەست)) (محمد ٢٠٢٢: ٣٨٣)، هێماناسی ب تنێ ل سەر ئاستێ سەرڤەییێ هێمایان نامینیت، بەلکو کلیلا تێگەهشتنا ئەوان سیستەم و پێکهاتەیێن واتایی یێن کویر پێشکێشدکەت. ب واتایەکا دی، ئەو چارچۆڤەیێ شرۆڤەکرنێ یێ بنەڕەتی بۆ خواندنا ئەوان ئەرک، مەبەست و ئاڕاستەیێن ڤەشارتییێن د ناڤ گوتار و کریارێن مرۆڤیدا هەین، دابیندکەت.

((فێردیناند دو سۆسور دیاردکەت کو هێماناسی ئەو زانستە یێ ب شێوەیەکێ گشتی ڤەکۆلینێ ل هێمایان دکەت و زمانڤانییێ[٢] ب ئێک ژ لقێن هێماناسییێ ددانیت و ئاریشەیا زمانڤانییێ د بنەڕەتدا ئاریشەیەکا هێماناسییە، هۆسا ئەوان ب تنێ ئاریشەیا زمانڤانییێ دیارنەکرییە، بەلکو ئەگەر ئەم ڕێوڕەسم و دابونەریتان....هتد وەکو هێما ل بەرچاڤ وەربگرین، ئەم دێ وەسا هزرکەین کو ئەڤ ڕاستییە دێ ب شێوەیەکێ جودا دیاربیت و مرۆڤ دێ هەستپێکەت کو ئەو پێدڤی ب ڕێکخستن و ڕاڤەکرنا ئەوان هێمایان ب ڕێکا یاسایێن ئەڤی زانستی هەیە)) (یاکوبسون ٢٠٠٢: ٤٩).

ئانکو ((ئەرکێ ئاساییێ زمانڤانییێ ئەوە، گرنگییا بنەڕەتییا تێگەهێ پەیوەندیکرنێ د زانستێن جڤاکیدا دئازرینیت، ساپیر دبێژیت: هەر کەلتۆرەک و هەر ڕەفتارەکا جڤاکی پەیوەندیکرنەکێ ب خوەڤەدگریت، چ ب واتایەکا ئاشکەرا یان ڤەشارتی ببیت. زمان ئەو شێوازە ئەوێ ژ هەمیان پتر دەربڕینێ ژ ڕەفتارێن پەیوەندیکرنێ دکەت، بەلێ گرنگییا ڕێک و سیستەمێن دی یێن پەیوەندیکرنێ و پێکڤەگرێدانێن ئەوێ یێن هەمەجۆر ب پەیوەندیکرنا زارەکیڤە ل بەرچاڤ وەردگریت))(ژێدەرێ بەرێ، ٢٠٠٢: ٥٩-٦١). واتە، پەیوەندیکرن ل ئەڤێرێ ب تنێ ب زمانێ زارەکی نینە، بەلکو هەمی سیستەمێن پەیوەندیکرنێ ڤەدگریت.

١. ٤. زاراڤ و تێگەهێ سیمبۆلێ (The Term and Concept of Symbol)

سیمبۆلان جهەکێ دێرین د ناڤ زانستێن مرۆڤایەتی و سروشتیدا هەیە. هەر ژ کەڤندا مرۆڤان شیاینە خوە ب سیمبۆلان چارچوڤەبکەن، ب ڕێکا ئەوان پەیوەندی و واتایێن جودا پەیداکرینە، مرۆڤان بۆ بەردەوامییا ژیانێ و گەهاندنا پەیامێن خوە، سیمبۆلێن خوە د ناڤ کەلتورێ جڤاکییێ خوەدا دروستکرینە. سیمبۆل ژ ئەوان بابەتانە، ئەوێن مەیدانەکا بەرفرەهـ ژ ئالۆزی و جوداهییان داگیرکرین.

دەمێ ل دویڤچوونا زاراڤ و تێگەهێ سیمبۆلێ دهێتە کرن، دهێتە دیتن کو ژ لایێ هەر نەتەوەیەکیڤە ب گەلەک شێوە و واتایێن جودا هاتییە دارشتن. د زمانێ ئینگلیزییدا زاراڤێ (Symbol)هاتییە بکارهینان، ((ئەڤ زاراڤە د بنەڕەتدا ژ کارێ یونانی(Symballein) هاتییە وەرگرتن، ب واتایا ”کۆمکرن، پێکڤەهاڤێتن“ دهێت، چ کۆمکرنا تشتێن ماددی یان نەماددی بن. ناڤێ ئەوێ (Symbolon)ە، ب واتایا ”نیشان، هێما، دروشم، سیمبۆل“ دهێت، چ تشتەکێ زیندی یان نەزیندی بیت، دهێتە بکارهینان داکو نوینەری یان دەربرینێ ژ تشتەکێ دی بکەت)) (Cuddon 1999: 884).

د زمانێ عەرەبیدا پەیڤا ”الرمز“ بەرانبەر سیمبۆلێ هاتییە بکارهینان. د فەرهەنگا ”لسان العرب“ دا ب ئەڤێ ڕەنگی هاتییە پێناسەکرن، ((لڤینەکا بیدەنگا ئەزمانییە، ب شێوازەکێ کپ، ب ڕێکا لڤاندنا لێڤان، بێ هیچ دەنگەکێ، دبێژن سیمبۆل ئاماژەیەکە ب ڕێکا لێڤ و چاڤ و بری و دەڤی دهێتە گەهاندن)) (ابن منظور الافريقي، ١٩٩٧: ٣٥٦). زانایێن عەرەب و هەمی فەرهەنگێن عەرەبی پشتبەستن ب ئەڤێ پێناسەیێ کرییە، بەلگەیێ ئەوان بۆ پێناسەیێن ئەوان ئایەتا چلوئێکییە ژسورەتا (آل عمران): ((قال ربِ اجعل لي آية قال آيتك ألا تكلم الناس ثلاثة أيام إلا رمزا)) (آل عمران، ٤١).

د زمانێ کوردیدا گەلەک زاراڤ بەرانبەر سیمبۆلێ بکارهاتینە وەکو (هێما، ڕەمز، سیمبۆل و چەڤەنگ). ((عەلادین سەجادی لە کتێبی (نرخشناسی)دا جگە لە (ڕەمز و چەڤەنگ) وشەیەکی تر سەربارەدەخات، کە گۆشەیە)) (حسێن ٢٠٢٢: ٧).

١. ٥. هێما و سیمبۆل(Sign and Symbol)

ل قۆناغێن دەستپێکێ یێن پێشڤەچوونا مرۆڤی، هێما و نیشانە زمانێ مرۆڤایەتییێ بوون، پاشی سیمبۆل هاتە پێش، دا دیاربکەت کو ڕەهەندێن هۆنەرییێن زمانی یێن پێگەهشتین، سروشتێ سیمبۆلان بوونە ئەگەر جوداهییێ د ناڤبەرا هێما و سیمبۆلێدا بهێتە کرن. دەروونناسێ ناڤدارێ سویسری کارل گوستاڤ یونگی ((جوداهییێ د ناڤبەرا هێما و سیمبۆلێدا دکەت، وەسا هزر دکەت کو سیمبۆل ئەو دەربڕینە، ئەوا ئەم هەلدبژێرین و هەردەم ئەو دەربڕینە دبیتە باشترین وەسف و پێکهاتە بۆ ڕاستییەکا تا ڕادەیەکێ نەدیار، ڕاستییەکە ئەم هەست ب هەبوونا ئەوێ دکەین)) (عاطف ١٩٧٨: ٢٠).

وەسا دیاردبیت، ((سیمبۆل ل دەڤ یونگی نەشێت ببیتە کۆپی و هەڤشێوەیا ڕاستییێ، هەروەسا نابیتە هەڤبەر بۆ تشتێن دیارکری و تشتان کورت ناکەت، بەلکو چەندین واتایان د ناڤ خوەدا هەلدگریت و دبێژنێ هەلگرێ واتایان و ئەڤە دبیتە ئەگەرێ جوداکرنا سیمبۆلێ ژ هێمایێ)) (لمفون، ١٩٨٤: ١١٣). ژ گرنگترین تایبەتمەندییێن سیمبۆلێ((ئاماژەکرن (ئیحاء)، هەلچون، ئاشۆپ، هەستپێکرن، دەوروبەر)) ە (کلیب ١٩٩٧: ٦٩).

جوداهی د ناڤبەرا هێما و سیمبۆلێدا ل دەڤ دو سۆسور دەستپێکر، هێما ل دەڤ ئەوی ب شێوەیەکێ گشتی ((پەیوەندییەکە د ناڤبەرا هزرەکێ (تێگەهەکێ) کو دبێژنێ مەدلول و وێنەیەکێ دەنگیدا (فۆرم) کو دبێژنێ دال، وەکو پەیڤا "دار" بریتییە ژ دەنگەکێ گرێدای تێگەهەکێ دیارکری))(سوسیر، ١٩٨٥: ٨٥). هەروەسا ((پەیوەندییا د ناڤبەرا دال و مەدلولیدا پەیوەندییەکا خوەبخوەییە، د بەرانبەردا سیمبۆل ئاماژەیێ ب جۆرەکێ تایبەت ژ هێمایان ددەت و پەیوەندییا د ناڤبەرا دال و مەدلولێ ئەوێدا یا خوەبخوەیی نینە، چونکی یا ڤالا نینە، بەلکو گرێدانەکا سروشتی یان پەیوەندییەکا پێدڤی و ئێکسەر د ناڤبەرا دال و مەدلولێ ئەوێدا هەیە بۆ نمونە سیمبۆلێ دادپەروەرییێ کو "تەرازی"یە ئەم نەشێین ژبەرخوە ب سیمبۆلەکێ دی وەکو "ئۆتۆمبێل" بگوهۆڕین، هۆسا سیمبۆل بوویە هەلگرێ واتایەکێ یان دەلالەتەکێ یان تەخمینەکێ د ناڤ ناخێ خوەدا)) (ژێدەرێ بەرێ: ٨٥ ـ ٨٧).

واتە هێمایێن زمانی د یەکەیەکا دووانەییدا بەرتەنگکرییە، ئەوژی دال و مەدلولن، بەلێ پێرس ژ ئەڤێ چەندێ تێدپەڕیت و هەولدا هزرەکا بەرۆڤاژی و جودا بدەت، وەسا هزرکر کو (هێما ژ سێ پێکهاتەیان پێکدهێت ئەوژی دال، مەدلول، بابەتن، هەروەسا دابەشکرنا سێیانی یا تایبەت ب بابەتیڤە، ب ناڤودەنگترین دابەشکرنە، ئەوا جۆرێن هێمایان دەستنیشاندکەت، ل دویڤ جۆرێ پەیوەندییا د ناڤبەرا دالی و بابەتیدا سێ جۆرێن هێمایان دهێنە دەستنیشانکرن ئەوژی ئایکون، ئیندێکس، سیمبۆلن)) (حمداوي ١٩٩٧: ٨٥ ـ ٨٦)

سیمبول جۆرەکێ تایبەتن ژ هێمایان ((هەمی سیمبۆل هێمانە، بەلێ هەمی هێما سیمبۆل نینن، ئەو تشتێ سیمبۆلێ ژ هێمایێ جودادکەت ئەوە کو سیمبۆل ژ سنۆرێن هێمایێ تێدپەڕیت و یا پڕکرییە ب واتایان و هەردەم ئاماژەیێ ب تشتەکێ دی ددەت، ل ئەڤێرێ ئەم دشێین واتا و پێکهاتەیا سیمبۆلێ ڕاڤەبکەین ب ڕێکا واتایا ئەوێ یا ئێکسەر، ئەوا هەلدگریت))(ریکور،٢٠٠٦: ٨٣).

سیمبۆل ((پڕکرینە ب واتایان و چەندین ئەرکێن گرنگ ئەنجامددەت و یا ژ هەمیان گرنگتر ئەوە، ئالاڤن بۆ دەربڕینا هزر و تێگەهان)) (Langer 1954: 231)، واتە سیمبۆل ژ واتایێن حەرفییێن هێمای تێدپەڕیت و کەس نەشێت ب دروستی ل واتا و دەلالەتێن ئەوێ بگەهیت ئەگەر ل سەر هندەک واتا و دەلالەتێن سەربار نەڕاوەستیت، چونکی سیمبۆل هێمایێن خودان ڕەهەندێن سەربارن، بۆ نمونە " کوترا سپی " واتایا ئەوێ یا ئێکێ بالندەیە، ئەڤە دبیتە هێما، چونکی دال و مەدلولێ ئێکێ پێکدهینیت، بەلێ ل دەمێ واتایا دوویێ مەبەست بیت کو ئاشتییە، ئەڤە دێ بیتە سیمبۆل؛ ئانکو واتایا دووێ دبیتە سیمبۆل و پشتبەستنێ ب هێمایێ دکەت و نەبەرۆڤاژی.

١. ٦. گرنگییا سیمبۆلان ((The Importance of Symbols

سیمبۆل پێکهاتەیەکا بنەڕەتییە د پرۆسەیا دروستکرنا واتاییدا، چونکی ((مرۆڤ ب ڕێکا ئەوان هەست ب جیهانا ل دەردۆرا خوە دکەت و تێدگەهیت. گرنگییا ئەوێ ژ گرێدانا ئەوێ ب شارەزاییا مرۆڤیڤە دهێت))(محمد، ٢٠٢٢: ٣٩٩). هەروەسا ((سیمبۆل واتایێ ددەتە هزرکرنێ و هزرکرن ژ واتایێ دەستپێدکەت، ب ئەڤێ ڕەنگی، هەر تشتەکێ بهێتە گوتن نهێنییەکێ هەلدگریت کو پێدڤی ب هزرکرنێ هەیە))(ریکور، ٢٠٠٥: ٣٤٠). شیانا دروستکرنا سیمبۆلان مرۆڤی ژ گیانەوەرێن دی جودادکەت.

سیمبۆل ((ئەرکێن بنەڕەتی دگێڕن وەکو تێگەهشتنا پەیوەندییان، دەربڕینا هەست و هزران، پاراستنا میراتێ کەلتوری، پێشڤەبرنا شارستانییەتێ. لەورا، سیمبۆل پالدەرەکێ سەرەکییە بۆ هەمی چالاکییێن مرۆڤی و خودان بهایەکێ ئەرکییێ مەزنە))(محمد ٢٠٢٢: ٤٣٥- ٤٣٦).

سیمبۆل وەکو نەخشەیێ رێکییە بۆ رێکخستنا ژیانا جڤاکی و سیاسییا ئالۆز. ((ئەو بۆ تشتان ب تنێ جهگر نینن، بەلکو ئامرازن بۆ تێگەهشتن و دەربڕینا هزران دەربارەی تشتان)) (Langer 1954: 24). ((ئەگەر ب تنێ جهگر بان، ئەو دا بێ بها بن، بەلێ گرنگییا ئەوان د واتا و دەلالەتێن جودادایە کو بۆ بکارهێنەران هەنە)) (Cohen, 1985: 14) واتا گرنگییا سیمبۆلان د چالاکی و ئەرکێن ئەویدایە.

٧-١. سیمبۆلێن سیاسی ((Political Symbols

سیمبۆلێن سیاسی ((دشێن هەر تشتەک بن، وەکو کەس، پەیڤ، کریار، یان ئاماژەیەک، کو نوینەراتییا بیروباوەرەکێ یان دامەزراوەیەکا سیاسی دکەن. بۆ نمونە، پادشاه سرودێن نەتەوەیی، قارەمانێن نەتەوەیی هەمی دشێن ببنە سیمبۆل. د بنەڕەتدا، هەر تشتەک دشێت ببیتە سیمبۆلەکا سیاسی، ئەگەر خەلک ئەوی تشتی ب لایەنەکێ سیاسیڤە گرێبدەت)) (Theiler 2017: 2). سیاسەتمەدار ئەڤان سیمبۆلان بۆ گەهشتنا ئارمانجێن خوە و کاریگەریکرن ل سەر خەلکی بکاردهینن. هەروەسا ((کەسایەتی دشێن ببنە سیمبۆل بۆ ملەتێن خوە، وەکو "عومەر ئەلموختار" ل لیبیا کو سیمبۆلا بەرخوەدانێ و خوەراگرییێیە. بەلێ گرنگە بزانین کو سیمبۆل بێ کارلێککرنا جڤاکی و پێشکێشکرنا تێگەهێن هەڤپشک بۆ خەلکی چ واتا نینن))(بن سعید،٢٠٠٣: ٢٢٣).

ئـەڤ سیمبۆلە ((وێنەیێن بهایێن جڤاکینە کو هەست و سۆزێن هەڤپشک دئازرینن و بیرۆکەیێن ئەبستراکت وەکـو "ئـازادی" بەرجەستە دکـەن)) (حاتم، ١٩٨٩: ١٩٥). سیمبۆل ((دشێن زمانی بن وەکو "دروشم" و "گۆتن" یان نەزمانی وەکو ئالا، مۆزیک، وێنە ....هتد)) (Cohen 1969: 220) بۆ نمونە "ئالایێ کوردستانێ" کو ئەو ب تنێ جهگرێ ناڤێ وەلاتـەکێ نینە، بەلکو سیمبۆلەکە دیـرۆک، قوربانیدان و شانازییا نەتەوەیەکی د ناڤ خوەدا کۆمدکەت و ب ئەڤێ رەنگی شارەزایی و هەستێن مرۆڤی ئاڤادکەت. رەنگێ سۆر خوینا شەهیدان و قوربانیدانێ بۆ ئازادییێ نیشانددەت، رەنگێ سپی هێڤییا ئاشتی و ئارامییێە، رەنگێ کەسک ژێ سروشت و جوانییا کوردستانێیە. ل ناڤەڕاستێ، هەتاڤا زەر ب ٢١ تیشکێن خوەڤە ب تنێ ئاماژەیێ ب رۆژەکا نوی ناکەت، بەلکو ئێکسەر گرێدایی رۆژا ٢١ی ئادارێیە، جەژنا نەورۆز و سەرساڵا کوردییە. ب ئەڤێ رەنگی، ئالا دبیتە نەخشەیەک کو ژیانا جڤاکی رێکدئێخیت و مرۆڤی دئێخیتە د هزرکرنەکا کویردا دەربارەی تێگەهێن نیشتیمان و ناسنامە کو ئەڤە گرنگییا ئـەوێ یا بنەڕەتی وەکو ئامرازەکێ ئافراندنا واتایێ دیاردکەت.

سیمبۆل (شـێوازەکێ هونەرییە و رێکەکە بۆ راگەهاندن و دەربڕینێ کو دوو دەلالەتان ب خوەڤە دگریت، ئێک ژ ئەوان ئاشکەرا و ڕوهنە و ئەوا دی ڤەشارتی و مژدارە و گرێداییە ب ئەوێ مەرەمێڤە یا کو مەبەستە بهێتە گەهاندن)(حمەغریب ٢٠٢٤: ٢٠). هێزا راستەقینە یا سیمبۆلێ د ئەوێ شیانێدایە کو تێکستەکێ واتاییێ دووئالی دروستدکەت؛ ئالییێ ئێکێ ئاشکەرا و ئێکسەرە، بەلێ ئالییێ دووێ یێ ڤەشارتی هەلگرێ ڕەهـەندەکێ هـەست، سۆز و بهایێن جڤاکی یێن هەڤبەشە کو ب رێکێن دی ب زەحمەت دهێنە ڤەگوهاستن.

١. ٨. جۆرێن سیمبۆلێن سیاسی (Types of Political Symbols)

سیمبۆلێن سیاسی ل دویڤ بیردۆز و دیتنێن جودا دهێنە دابەشکرن، لاسویل و هەڤالێن ئەوی سیمبۆلان دابەشی سێ گرۆپان دکەن:

((أ- سیمبۆلێن داخوازکرنێ: داخوازییێن گرۆپەکێ دیاردکەن وەکو داخوازا گوهۆڕینێن ئابوری د شۆڕەشاندا.

ب- سیمبۆلێن دانەنیاسین و ناسنامەیێ: کەس و گرۆپان دەستنیشاندکەن وەکو دیارکرنا قارەمانان و هەڤرکان یان ژێیاتییا سیاسی.

ج- سیمبۆلێن ڕاستییێ و پێشبینیکرنێ: ڕاستی و ڕویدانێن پاشەڕۆژێ پێشکێشدکەن وەکو دەربرینا شۆڕەشا جیهانییا بهێت)) (Lasswell & Blumenstock 1939: 103-105).

ئەڤ دابەشکرنا لاسویلی و هەڤالێن ئەوی ب ڕەنگەکێ هویر میکانیزمێن کارکرنا گوتارا سیاسی ڕوهندکەت، چونکی سیمبۆل ل ئەڤێرێ وەکو پالدەرێن سۆزداری کاردکەن، بۆ نمونە، سیمبۆلێن داخوازکرنێ وەکو دروشمێن چاکسازی یان مافێن نەتەوەیی دهێنە بکارهینان بۆ گوهۆڕینا ڕەوشا نوکە، سیمبۆلێن ناسنامەیێ وەکو ناڤێ پێشمەرگەی یان ئالایێ کوردستانێ هەستێ ژێیاتییێ و ئێککرتنێ د ناڤبەرا جەماوەریدا بەرجەستە دکەن، د هەمان دەمدا سیمبۆلێن پێشبینیکرنێ وەکو دەولەتبوون، ئاڤەدانی، یان پاشەڕۆژەکا گەش وەکو ئامرازەکێ ئومێدبەخش بۆ ڕازیکرنا خەلکی و خوەڕاگرییێ بەرانبەر ئاریشەیان دهێنە دارشتن کو ئەڤە هەمی پێکڤە هێزا ستراتیجییا سیمبۆلی بۆ ئاراستەکرنا ڕایا گشتی پێکدهینن.

١. ٩. ئەرکێن سیمبۆلێن سیاسی (Functions of Political Symbols)

سیمبۆلێن سیاسی ئامرازێن گرنگن د گوتاریدا و چەندین ئەرکێن جودا دگێڕن. ((هندەک جاران فۆرم دهێنە گوهۆڕین، بەلێ پا ئەرک وەکو خوە دمینیت، یان هەمان فۆرم ئەرکەکێ نوی وەردگریت)) (Cohen 1969: 218-219) سیاسەتمەدار سیمبۆلان بکاردهینن، داکو هزرێن ئالۆز ساناهیبکەن، هەستێن خەلکی بئازرینن و کاریگەرییێ ل سەر ڕایا گشتی بکەن. گرنگترین ئەرکێن ئەوان ئەڤێن ل خوارێنە:

-ئازراندنا هەست و سۆزان: سیمبۆل ((دامودەزگەهان ب هەست و سۆزانڤە گرێددەن وەکو شانازی و حەزا قوربانیدانێ. ئەڤ چەندە ئەوان دکەتە ئامرازێن بهێز بۆ قەرەبالغکرنا پرۆسەیا سیاسی و کارتێکرنێ ل سەر دەروونێ خەلکی دکەن)) (Theiler 2017: 2). بۆ نمونە وێنەیێ شەهیدەکی، هەستێ شانازی و قوربانیدانێ دلڤینیت.

-پەیوەندیکرنا سیاسی: ئەو ((پەیامێن سیاسی یێن ئالۆز ساناهیدکەن و ب شێوەیەکێ کاریگەرتر دگەهینن. سیمبۆل پەیوەندییەکا باشتر د ناڤبەرا ووتاربێژی و وەرگریدا دروستدکەن)) (Charteris 2011: 89) بۆ نمونە لۆگۆیێ حزبەکا سیاسی ئایدیۆلۆجییەکا ئالۆز د وێنەیەکیدا کورتدکەت. هەروەسا دەزگەهێن ڕاگەهاندنێ وەکو ڕادیۆ و ڕۆژنامە دبنە سیمبۆلێن زیندی یێن ناسنامەیا سیاسی کو ئایدیۆلۆجیێن ئالۆز د قالبەکێ میدیایی یێ ناسیاردا بۆ جەماوەری کورتدکەن و پەیوەندییا د ناڤبەرا لایەنێ سیاسی و وەرگریدا بهێزتر دکەن.

-بهێزکرنا ڕەوایەتییێ: سیمبۆل ڕەوایەتییێ ددەتە سەرکردە و دامەزراوەیان و ئەوان ب بهایێن نەتەوەییڤە گرێددەن.((بکارهینانا سیمبۆلێن نەتەوەیی یان ئاماژەدان ب دەستوری، شیان و

ڕێزگرتنا سیاسەتمەداری زێدەدکەت)) (Tulis1987: 52) بۆ نموونە سویندخوارنا سەرۆکەکی ل سەر دەستوری داکو خوە ب یاساییڤە گرێبدەت.

–نوینەرایەتی و ژێیاتی: گرۆپێن سیاسی((سیمبۆلان بۆ نوینەرایەتیکرنا ئارمانجێن خوە بکاردهینن، هاریکارییا خەلکی دکەن داکو ب ساناهی ژێیاتییا خوە یا سیاسی دەستنیشانبکەن)) (Lakoff, 2004: 32) بۆ نموونە گۆتنا دروشمەکێ تایبەت ب حزبەکێڤە کو ژلایێ پشتەڤان و ئەندامانڤە بهێتە گوتن، وەکو دروشمەکێ پشتەڤانێن حزبا پارتی دیموکراتی کوردستان "بۆ پێشەوە پێشمان کەوە بارزانی".

–مژداری و زێدەکرنا کویراتییێ: هندەک سیمبۆل((کویراتی و ئالۆزییێ ددەنە گوتارێ، وەرگری هانددەن کو ب شێوەیەکێ کویرتر ل واتایێن ڤەشارتی بگەڕیت. ئەڤ چەندە دەق و گوتارێ زەنگینتر لێدکەت))(Hawkes, 2003: 45) بۆ نموونە بکارهینانا سیمبۆلێ "چیا " د گوتارا سیاسیدا، واتایێن هێز، پەناگەهـ ، بەرخوەدان هەلدگریت.

–بەرجەستەکرنا وێنەیێن ڤەشارتی: سیمبۆل((تێگەهێن ئەبستراکت و نەبەرچاڤ وەکو دادپەروەری و حەزژێکرنێ بەرجەستەدکەن و ئەوان دکەنە تێگەهێن هەستپێکری و تێگەهشتی)) (Jung 1964: 24) بۆ نموونە " تەرازییا دادپەروەرییێ" تێگەهێ ئەبستراکت یێ دادپەروەرییێ دکەتە تشتەکێ بەرچاڤ.

١-١٠- سیمبۆل و کاریگەرییا ئەوان

زمانێ سیاسی ب گشتی و سیمبۆلێن سیاسی ب تایبەتی، کاریگەرییێ ل سەر هزر و هەست و سۆز و ڕەفتارێن خەلکی دکەت. سیاسەتمەدار سیمبۆلان بکاردهینن، داکو خەلکی ڕازیبکەن و کاریگەرییێ ل سەمت و بیروباوەرێن ئەوان بکەن، واتە، ((سیاسەتمەدار ب مەبەستا دروستکرنا کاریگەرییێ ل سەر وەرگری د ناڤ گوتارا خوەدا سیمبۆلێن کەڤن و مژدار، سیمبۆلێن خودان کارڤەدان و دەنگڤەدان، سیمبۆلێن ئایینی و بیرهینانا تشتێن پیرۆز و ئاماژەدان ب سیمبۆلێن باش و پیرۆز وەکو شەرەف و قوربانیدان و ئازادییێ و پەسنکرنا ڕویدان و هەلویستێن ب ناڤودەنگ د دیرۆکا مللەتیدا بکاردهینیت))(سعران ١٩٦٣: ٩٧-٩٨) و بەرەڤ بکارهینانا شێوازێن دەروونی دچن وەکو ئازراندنا هەستێن وەرگری ب ڕێکا بکارهینانا سیمبۆلان.

ب گشتی گەلەک سیمبۆل کاریگەرییێ دکەن چ کاریگەرییەکا ئەرێنی یان نەرێنی بیت، گەلەک ڕویدان و هەلویست و کەسایەتیێن کوردی یێن دیرۆکی و سیاسی و فیداکار د ناڤ جڤاکێ کوردیدا هەنە کاریگەرییەکا ئەرێنی ل سەر دەروونێ تاکەکەسێن کورد هەیە وەکو کاوەیێ ئاسنگەر، سەلاحەددین ئەیوبی، مەلا مستەفا بارزانی، مەسعود بارزانی، جەلال تالەبانی، شەهید لەیلا قاسم....هتد، بەرۆڤاژی گەلەک ڕویدان و هەلویست و کەسایەتیێن دی، کاریگەرییەکا نەرێنی ل سەر دەروونێ تاکەکەسێن کورد هەیە وەکو زووحاک، سەدام حوسێن، عەلی کیمیاوی...هتد.

١-١١- سیمبۆل و پراگماتیک (Symbol and Pragmatics)

پراگماتیک زانستێ ڤەکۆلینا ئەوێ چەندێیە ((کا چاوا دەوروبەر کارتێکرنێ ل سەر واتایێ دکەن. ئەو شرۆڤەدکەت کا مرۆڤ چاوا زمانی د ڕەوشێن ڕاستەقینەدا بکاردهینیت و چاوا وەرگر د واتایان دگەهیت کو ژ دەرڤەیێ پێناسەیا فەرهەنگی یا پەیڤانە)) (Yule, 1996: 3) ژ ئەڤێ دیتنگەهێ، ((سیمبۆل دشێن واتایێن کویرتر و جودا ل دویڤ

دەوروبەری وەربگرن و بکارهینانا سیمبۆلان دشێت ببیتە رێکەک بۆ نەرمکرنا ئاخفتنێ و دویرکەفتن ژ بابەتێن هەستیار))(Iskandarovna 2024: 50-51).

چارلس موریس وەکو کەسایەتییەکێ سەرەکی د زانستێ هێماناسییا نویدا، ب رێکا تیۆرا خوە یا سێ-لایەنی زانستێ هێمایان دابەشکرە سەر سێ پشکێن سەرەکی: سینتاکتیک، سیمانتیک، پراگماتیک. موریسی ب تایبەتی پراگماتیک وەکو "زانستەکێ پەیوەندییا هێمایان ل گەل وەرگرێن ئەوان" پێناسە کر. ئەو ب پشت بەستن ل سەر هزرێن چارلس پێرس و جۆرج میدی، شیا هێماناسییا رەفتاری دابمەزرینیت کو د ناڤ ئەوێدا تەماشەیێ زمانی دکر وەکو سیستمەکێ جڤاکی کو تێدا هێما دبنە ناڤبەند بۆ کارڤەدانێن مرۆڤی بەرانبەر ژینگەها ئەوی. د ئەڤی چارچۆڤەییدا، موریس دبێژیت واتایا هەر هێمایەکی یا گرێدایە ب ئەوان رەفتار و ساخلەتێن کو ل دەڤ مرۆڤی پەیدا دبن، ب ئەڤی رەنگی پراگماتیک دبیتە رەهەندەکێ سەرەکی بۆ تێگەهشتنا پەیوەندیان وەکو کریارەکا جڤاکی .(Niu & Dech-subha 2022: 217)

پراگماتیکا گوتارێ ((پشتبەستنێ ل سەر کریارێن ئاخفتنێ وەکو: جەختکرنان، ژڤانان، پرسیاران، و سوپاسیکرنان... هتد دکەت. زێدەباری هندێ جەختێ ل سەر چاواییا بجهینانا ئەڤان کارێن جڤاکی ب رێکا بکارهینەرێن زمانی دکەت، هەروەسا ئەوێن د دەقاندا هاتینە بجهینان)) (عەلی، ٢٠٢٠: ٦٢). کریارێن ئاخفتنێ تیۆرەکە کو ((ئاخفتنێ ب ئەنجامدانا کارەکی ددانیت، ئەڤ تیۆرە ژ لایێ فەیلەسۆفێ بریتانی (ج. ل. ئوستن)ی ڤە پێشکەفتییە ل سالا ١٩٥٥. ئێکە ژ بیاڤێن گرنگ د پراگماتیکێدا. ئەڤ تیۆرە دبینیت کو د هەر رستەیەکێ یان گۆتنەکێدا کریارەک یان زێدەتر هەیە و دیارکرنا جۆرێ کریارێ ب رێکا دەوروبەرییە)) (عەلی ٢٠٢٣: ١١-١٢). بەرچاڤ وەرگرتن و خواندنا دەوروبەری گرنگترین خالە د شرۆڤەکرنا واتایا پراگماتیکێدا.

٢- کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارێن ترساندن و پشتراستکرنێ

٢. ١. کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارا ترساندنێ

بکارهینانا زمانێ ترسێ د گوتارێن سەرکردە و سیاسەتمەداراندا زێدەدبن، ئەوژی د دەمێ شەڕ و قەیراناندا، چ قەیرانێن ناڤخوەیی یان دەرەکی بن، ئەو جەختێ ل سەر ئەوان دەربڕین و سیمبۆلان دکەن، ئەوێن وەرگری پالددەن بۆ پشتەڤانیکرنا ئەوان، لەورا گرنگییەکا زێدە ب ئەوان سیمبۆلێن ترسێ پەیدادکەن، هاتییەدان، سیاسەتمەدار بۆ ب دەستڤەهینانا ئارمانجێن خوە یێن سیاسی ب شێوەیەکێ ئەنقەست گرنگییێ ب دروستکرن و بکارهینانا ئەوان ددەت.

ئەڤ تەکنیکا ترسێ دهێتە بکارهینان، دا کاریگەرییێ ل وەرگری بکەن و پشتەڤان ل ئەوان زێدەببن. ((ئەڤ تەکنیکە یان ئەڤ سەرەدەریکرنا درامایی ل ئەوی دەمی بکاردهێت، ل دەمێ خەلک ل بەرانبەر پێشڤەچوونێن نێڤدەولەتی هەست ب ترسێ بکەن، بۆ نمونە سیاسەتمەدارێن ئەمریکی و رۆسی بەردەوام د ناڤ گوتارێن خوەدا ئاماژەیێ ب ئەوێ چەندێ ددەن کو لایەنێ بەرانبەر ب سیستەمێ چەکی و تەکنەلۆجیایێ و هەر سیستەمەکی دی یێ پێشکەفتییە، ئەڤ چەندە ترسێ پەیدادکەت و گەفا ل ئاشتییێ و بەرژەوەندییێن نەتەوەیی دکەت، هۆسا ترسا خەلکی ل گەل بێدەستهەلاتییا ئەوان وەکو تاکەکەس نەشێن سەرەدەرییێ ل گەل ئاریشەیێن نێڤدەولەتی بکەن))(Edlman 1977: 147).

ئەڤە وە دکەت کو((ئەو پێدڤی ب ئێمناهی و ئاسایشێ ببن، ئەڤە خەلکێ پالددەن، پشتەڤانییا سەرکردە و سیاسەتمەداران بکەن و زێدەتر دەستتێبەردانان و گیانێ خوە قوربانیدانێ پێشکێشبکەن و بەرهەنگارییا هەر دوژمنەکێ د دەمێ قەیراناندا بکەن، لەورا خواستا جەماوەری ل سەر خوەگوریکرن و پشتەڤانیکرنا سیاسەتمەداران ئومێدا ئێکێ یا هەر رژێمەکا سیاسیە، هۆسا رێک ل بەر ئەوان خوەشدبیت و پاراستنێ ل سەر دەستهەلات و جهێ خوە دکەن و پشتەڤان ل ئەوان زێدەدبن، دەربرینێن وەکو" ئاسایش، ئاسایشا جڤاکی، ئاسایشا نەتەوەیی..هتدا" سیمبۆلێن چالاکن بۆ ئازراندنا ترسا وەرگری))(Edlman 1977: 4-5). ئانکو هەبوونا سەقامگیرییێ ل دەڤ خەلکێ گەلەک یا گرنگە.

گەلەک جاران سیمبۆل ((جۆرەکێ دلتەنگییێ ل دەڤ مللەتی پەیدادکەن، ل دەمێ حکومەت یاسایا حوکمێ عورفی دسەپینیت بۆ کونترۆلکرنا ئاسایشا وەلاتی دیارترین نمونە بۆ ئەڤێ دیاردەیێ یاسایا تەنگاڤییانە ل مسرێ، خەلکێ مسرێ دلتەنگبوون ب ئەڤێ یاسایێ و ترسیان خراب بکاربهینن)) (داود، ٢٠٠٣: ٢٥)، ئانکو ئەو سیمبۆلێن دلتەنگی و کاریگەرییەکا نەرێنی ل سەر دەروونێ وەرگری بکەت، ترسێ پەیدادکەن وەکو "ئاسایش، تیرۆر، تەکنەلۆجیا، چەک، تەقەمەنی، رەش، کیمیاباران، ئەنفال، داعش، عەلی کیمیاوی، زوحاک....هتد". سیاسەتمەدار ئەڤان سیمبۆلان بکاردهینن، داکو وێنەیەکێ نەرێنی د ناڤ دەروونێ وەرگریدا دروستبکەن و پشتەڤانییا جەماوەری بۆ خوە مسۆگەر بکەن.

٢-١- ١. کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارا ترساندنێ د گوتارا سیاسییا کوردیدا(گوتارێن مەسعود بارزانی)

سیمبۆلێن سیاسی، رۆلەکێ بەرچاڤ د دروستکرنا ترس و دلتەنگییێدا د دەروون و ناخێ تاکە کەساندا هەیە، کاریگەرییێ ل سەر هزر و هەست و رەفتارێن ئەوان دکەت. ئەوان بۆ لێکتێگەهشتنەکا تایبەت بۆ رویدانان و پشتەڤانیکرنا سیاسەتێن خوە پالددەت.

" لە درێژایی ساڵدا کەم رۆژ هەن یادی کارەسات و تاوان و زوڵمێک نەبێ کە لە لایەن حکوومەتەکانی عێراق دەرهەق گەلی کوردستان نەکرابێت... هەر لە بێسەروشوێنکردنی دوازدەهەزار گەنجی فەیلی و ئەنفالی گەرمیان و بادینان و، کیمیابارانکردنی هەڵەبجە و دەڤەرەکانی تری کوردستان بگرە هەتا تەعریب و ڕاگواستنی بەزۆری هاووڵاتیانی کورد..." (بارزانی٢٠٢٥)[٣]. ب رێکا ناڤهینانا زنجیرەیەکا سیمبۆلێن تراجیدی "ئەنفال، کیمیاباران، تەعریب، ڕاگواستن"، و ئاماژەکرن ب "دوازدەهەزار گەنجی فەیلی" دەربرینێ ژ کریارا ئاخفتنێ ترس و ئاگەهدارکرنێ دکەت، ئەڤ سیمبۆلە کۆدێن ئێش و تراومایا نەتەوەیینە. کاریگەرییا ئەوان ئەوە، هەستەکێ بەردەوام یێ ستەم و مەترسییێ ل دەڤ وەرگری دروستدکەن. دوژمنی وەکو هەرەشەیەکا بەردەوام و درندە نیشانددەت، هەروەسا ترسێ ژ دووبارەبوونا ئەڤان کارەساتان د ناخێ وەرگریدا دچکلینیت و ئەوان هشیاردکەت .

"ڕاستە ئەنجامدەرانی تاوانی ئەنفال و تاوانەکانی تر توشی شکست بوون و کەوتنە زبڵدانی مێژوو بەڵام ئاسەواری ئەو جینۆساید و زوڵمەی لەدژی گەلەکەمان ئەنجام دران هەر ماون و برینەکانی گەلەکەمان ساڕێژ نەکراون. سەرباری ئەو ستەمە گەورەیەی لە گەلەکەمان کراوە بەداخەوە هێشتا

دەنگ و ڕەنگی شۆڤێنی بۆ دژایەتیکردنی کورد لەناو دەوڵەتی عێراقدا دەبیندرێت..." (بارزانی ٢٠٢٤)[٤].
"جینۆساید، تاوانی ئەنفال، دەنگ و ڕەنگی شۆڤێنی" سیمبۆلن، دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ ترسێ دکەن. کاریگەرییا ئەوان ئەوە، ترسەکێ ل دەڤ وەرگری بەرانبەر حکومەتا بەغدا پەیدادکەن کو هەمان هزرا دوژمنکارانە یا بەری نوکە هێشتا یا زیندییە و دشێت کارەساتێن نوی بئافرینیت، پێدڤییە کوردان ئاگەهی ژ خوە هەبیت.

"ئیتر دانبەخۆداگرتنمان سنوری هەیە، ئەوەتا لە دوایین پەلامار و تاوانیاندا شەوی ڕابردو خێزانێکی بێتاوانی هەولێریان کۆمەڵکوژ کردووە کە زۆر بە توندی ئیدانەی ئەو تاوانە دەکەین. گومانی تێدا نییە ئەو پەلامارە نە مەردایەتییە و نە شەهامەت بەڵکو ئەوپەڕی شەرمەزارییە بۆ تاوانباران..." (بارزانی ٢٠٢٤)[٥]. سیمبۆلێن "تاوانبار، تاوان، "کۆمەڵکوژ" وێنەیەکێ دڕندانە یێ لایەنێ بەرانبەر نیشانددەت و دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ ترسێ دکەن. کاریگەرییا ئەوان ئەوە، ترسێ د ناڤ خەلکیدا بەلاڤدکەت، داکو ئەوان هشیاربکەن کو ڕەوش یا هەستیارە. وەرگر هەست دکەت کو ئەو ل بەرانبەر هێزەکا دڕندە ڕاوەستیایە، لەورا پێدڤییە ب هەر ڕێکەکێ بیت خوە بپارێزن و پشتەڤانییا سەرکردایەتییا خوە بکەن.

" ئەمڕۆ لەبەرانبەر گەنجان و خۆپیشاندەرانی کوردی کەرکوک زەبروزەنگ و توندوتیژی بەکار هاتووە و خوێنی گەنجی کورد ڕژاوە. ئەم جۆرە ڕەفتارە بە هیچ شێوەیەک قابیلی قبوڵ نیە و ئەنجامی زۆر خراپی لێ دەکەوێتەوە و ڕشتنی خوێنی ڕۆڵەکانمان لە کەرکوک باجی قورسی دەبێت..." (بارزانی ٢٠٢٣)[٦]. سیمبۆلا "خوێن" سیمبۆلەکا بهێزە بۆ قوربانیدان، توندوتیژی و ژیانێ، دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ ترسێ دکەت. کاریگەرییێ ل سەر وەرگری دکەت و دترسینیت کو ڕەوش دشێت بەرەڤ ئالۆزی و توندوتیژییێ بچیت ئەگەر بەرسڤەکا توند نەهێتەدان. د هەمان دەمدا ئەوان بەر ب پشتەڤانیکرنێڤە هانددەت.

"دیمەنی ئازاردانی جووتیارانی کورد و ڕەفتاری نابەجێی ڕێگریکردن لە جووتیارانی کورد کە بچنەوە سەر زەوییەکانیان، دیمەنی ئەنفال و کیمیاباران و جینۆسایدی ڕۆڵەکانی گەلەکەمان لە سەدەی پێشوو بەبیر دەهێنێتەوە..." (بارزانی ٢٠٢٥)[٧]. سیمبۆلێن" ئەنفال، کیمیاباران، جینۆساید" کاریگەرییێن نەرێنی ل سەر دەروونێ وەرگرێ کورد هەنە و دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ ترسێ دکەن ب ڕێکا گرێدانا ڕویدانەکا نوی ب سیمبۆلێن هەرە ترسناک یێن دیرۆکا نەتەوەیی. ڕەوشا نوکە دئێخیتە د ناڤ چارچۆڤەیێ مەترسییا ژناڤبرن و قڕکرنێدا. گوتاربێژ پەیامەکێ دگەهینیت کو ئەگەر ئەو بێدەنگ بن، دبیت هەمان کارەساتێن مەزن دووبارە ببن.

٢. ٢. کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارا پشتڕاستکرنێ

سیمبۆلێن سیاسی زانیاری و ڕاستییان پێکدهینن و ڤەدگوهێزن - د هەمان دەمدا جاران سەختەکاری و درەو ل پشت ڤەشارتینە - خەلکێ پالددەن بۆ ئەنجامدان و ئەنجامنەدانا کارەکی. سیمبۆل پێکهاتەیێن ئاڤاکەرێن کەلتۆری و جڤاکی و شارستانینە، د وێنە و دەربڕینان، یان دەستور و پیڤەراندا بەرجەستەدبن، ب ئەڤێ چەندێ ئەو دبنە ناڤبەندەک د پەیوەندییا د ناڤبەرا تاکەکەسی و سیستەمێ ئەوی جڤاکی یێ کو ئەو تێدا دژیت، هەروەسا دشێن ببنە بنەمایەک بۆ جوداکاری و پێکڤەگرێدانا جڤاکی. ((نیمۆ دبێژیت: سیاسەتمەدار سیمبۆلێن سیاسی بکاردهینن، دا خەلکێ ئارام

و پشتراستبکەن کو ئاریشەیێن ئەوان دێ چارەسەربن))(بن سعید، ٢٠٠٣: ٢٢٣). بەلێ مەرج نینە هەمی گاڤان ب ئەڤی ڕەنگی بیت و بەروڤاژی ئەڤێ چەندێ، گەلەک جاران سیمبۆل بۆ خاپاندن و پەیداکرنا ترسێ دهێنە بکارهینان، داکو جەماوەری مژویلبکەن و شکەستنێن سیاسی یێن ڕاستەقینە ل پشت پەردەیا سیمبۆلان ڤەشێرن.

زمانێ سیاسی((ترسێ ل دەڤ وەرگری پەیدادکەت و د هەمان دەمدا ئەوان ل بەرانبەر ئەوێ ترسێ ئارامدکەت؛ ئانکو زمان لایەنەکێ تەمام ژ سیناریۆ و دیمەنێن سیاسی پێکدهینیت، واتە زمان ب تنێ ئالاڤەک بۆ بەرچاڤکرنا ڕویدانێن سیاسی نینە، بەلکو زمان ب پشکەک ژ ڕویدانێن سیاسی دهێتە هژمارتن. واتایا ڕویدانان پێکدهینیت و هاریکارە بۆ دروستکرنا ڕۆلێن سیاسی و ڕەفتارا گشتییا مللەتی، زمان و ڕویدان تەمامکەرێن ئێکن، هەر ئێک واتا و مەبەستا یا دی تەمامدکەت))(Edlman 1977: 4).

ل دویڤ ڤەکۆلینێن دەروونناسییا سیاسی ((سیمبۆلێن سیاسی کاریگەری ل سەر سەقامگیرییا دەروونی و جڤاکییا خەلکێ هەیە، چونکی هەستێ بەردەوامیبوون و ژیاتییێ ب ئەوان دبەخشیت)) (Smith 2003: 47) بۆ نمونە ((”ئالایێ دەولەتێ“ بهێزترین سیمبۆلە ئارامی و پشتڕاستکرنێ دگەهینیت، نوینەرییا ئێکگرتنا دەولەتێ و سەرکردایەتییا ئەوێ دکەت)) .(Billig1995: 23)

هەروەسا دروشمێن سیاسیی وەکو ((”ئازادی، دادپەروەری، بەلی، ئەم دشێین ” ئالاڤێن بهێزن بۆ ئاڤاکرنا باوەری و پشتڕاستکرنا جەماوەری))(La-koff 2004: 76) واتە، ئەو سیمبۆلێن سیاسی، ئەوێن کاریگەرییەکا ئەرێنی ل سەر دەروونی خەلکی هەیە دبنە ئەگەرێ پەیداکرنا ئارامی و پشتڕاستکرنێ ل دەڤ وەرگران وەکو ” بارزانییێ نەمر، زانا، کەسێن بلیمەت، پێکڤەژیان،....هتد“. دروشمی حزبا پارتی دیموکراتی کورستان بۆ هەلبژارتنێن پەرلەمانێ عیراقێ ل ٢٠٢٥/١١/١١ێ ”هەڤپشکی، هەڤسەنگی، لهەڤکرن“ە، ئەڤ دروشمە هەستەکێ گرنگ یێ پشتراستکرنێ و دووپاتکرنێ ددەتە جەماوەری، چونکی پەیامەکا ئەرێنی و ئارامکەر د ناڤ هەلومەرجێ سیاسییێ ئالۆز یێ عیراقێ و هەرێما کوردستانێدا دگەهینیت کو ل سەر سێ بنیاتێن سەرەکی ”هەڤپشکی، هەڤسەنگی، لهەڤکرن“ یێن پێدڤی بۆ سەقامگیری و پێشکەفتنێ ڕاوەستایە.

حکومەت ب گشتی ((سیمبۆلێن کریاری وەکو ڕێپێڤانێن گشتی یان کۆمبوونان بۆ نیشاندانا هێز و ئێکگرتن و بەرخوەدانێ بکاردهینن. ئەڤ کریارێن سیمبۆلی دوو ئارمانجان بجهدهینن، یا ئێکێ ئەوە، پشتراستبوونەکا دەستپێکی ددەنە جەماوەری و نیشاندەن کو حکومەت د کونترۆلێدایە، ئارمانجا دوویێ ناسنامەیا نەتەوەیی و بهایێن هەڤپشک بهێزدکەت. د ئەڤێ بواریدا سیمبۆل دبنە ئالاڤێن پشتراستکرنێ، هەستەکێ سەقامگیری و ئارمانجێن ئەڤبەش پێشکێشدکەن)) (Boussaguet & Fauch-er 2020: 12–13) ئەڤ پشتڕاستکرنە دیاردکەت کا چاوا حکومەت پەیامێن خوە بۆ مللەتی ئاڤادکەت، نەخاسمە د دەمێ قەیراناندا.

٢. ٢. ١. کاریگەرییا سیمبۆلان ل سەر کریارا پشتراستکرنێ د گوتارا سیاسییا کوردیدا(گوتارێن مەسعود بارزانی)

سیاسەتمەدار ب ڕێکا بکارهینانا سیمبۆلێن ئەرێنی، خوە و حزبا خوە وەکو چارەسەری و پارێزەرێ مللەتی نیشاندەت. کاریگەرییێ ل سەر وەرگری دکەت و هەستێ باوەری، ئارامی، شانازی و هیڤیێ ل دەڤ ئەوی دروست بکەت.

" دامەزراندنی یەکێتیی زانایانی ئایینی ئیسلامیی کوردستان لەسەر ڕاسپاردەی بارزانیی نەمر هەنگاوێکی مێژوویی بوو بە ئاراستەی بەهێزکردنی ڕۆڵی مامۆستایانی ئایینی لە شۆڕش و خەباتی گەلەکەمان. ئەم بڕیارە جەختکردنەوە بوو لەسەر پێگەی مامۆستایان و گەورەزانایانی کوردی ئایینی ئیسلام لە بڵاوکردنەوەی تێگەیشتنی نەتەوەیی و نیشتیمانپەروەری و پێکەوەژیان لەناو چینوتوێژەکانی کۆمەڵگە و ڕۆڵیان لە بەرەوپێشەوەبردنی دۆزی ڕەوای گەلەکەمان لە گشت قۆناغەکاندا...." (بارزانی، ٢٠٢٥)[٨]. "بارزانیی نەمر، زانایانی ئایینی، پێکەوەژیان" سیمبۆلن و کاریگەرییەکا ئەرێنی ل سەر دەروونێ وەرگری هەیە و دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ یا پشتڕاستکرنێ دکەت. "بارزانییێ نەمر" ڕەوایەتییەکێ ددەتە بڕیارێ و هەستێ شانازی و پشتڕاستکرنێ پەیدادکەت. سیمبۆلا "زانایانی ئایینی" و گرێدانا ئەوان ب تێگەهێن نەتەوەیی و نیشتیمانپەروەری و پێکڤەژیانێ پەیامەکا ئەرێنی و ئارامکەر دگەهینیتە وەرگری بۆ ئەوان دووپاتدکەت کو خەباتا نەتەوەیی ل سەر بنەمایێن جڤاکی و ئایینی یێن بهێز ڕاوەستیایە.

"شۆڕشی ئەیلول بۆ قۆناغەکانی تری خەباتی گەلی کوردستانیش سەرچاوەی هێز و ئیلهام بووە ، ئەزموون و دەستکەوتەکانی ئەو شۆڕشە مەزنە بۆ هەمیشە بەرچاوڕوونی دەداتە خەبات و تێکۆشانی گەلی کوردستان...." (بارزانی، ٢٠٢٥)[٩]. "شۆڕشی ئەیلول" سیمبۆلە و دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ پشتڕاستکرنێ دکەت. ب شێوەیەکێ ئاشکەرا پشتڕاستکرنێ ل سەر بنەمایێ دیرۆکا شۆڕەشگێڕی ئاڤادکەت. وێنەیەکێ پیرۆز و بلند ددەتە شۆڕەشا ئەیلولێ. کاریگەریا ئەڤان سیمبۆلان ئەوە، باوەرییێ ل دەڤ وەرگری پەیدادکەت کو ڕێبازا ئەوان یا خەباتێ ل سەر بنەمایەکێ بهێزە و ئەڤ شۆڕەشە ڕێنیشاندەرە هەستێ ئارامییێ ل دۆر پاشەڕۆژێ دگەهینیت.

" لە شۆڕشی گوڵاندا گەلەکەمان قوربانیی زۆری دا... شۆڕشی گوڵان بۆ هەموو لایەکی سەلماند کە ئیرادەی تێکۆشان و خەباتی گەلی کوردستان بۆ ئازادی هەرگیز ناشکێت و بەردەوام دەبێت...." (بارزانی، ٢٠٢٥)[١٠]. "شۆڕشی گوڵان، ئیرادەی تێکۆشان، ئازادی" سیمبۆلن و دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ پشتڕاستکرنێ دکەن. کاریگەرییا ئەڤان سیمبۆلان ئەوە، ترس و بێهێزییا ژ ئەنجامێ شکەستنێ بۆ هەستێ سەرکەفتن و بەردەوامییێ ڤەدگوهێزیت. ئەڤ چەندە پشتڕاستکرنەکا دەروونی یا بهێزە بۆ وەرگری کو چ هێزەک نەشێت ئارمانجا ئەوان یا ئازادییێ ژ ناڤ ببەت.

"لەیلا قاسم نموونەی باڵای ئافرەتی کوردە کە مێژووی بۆ خۆی و گەلەکەی دروست کرد. ئەو شەهیدبوونی وەک شانازییەک قبووڵ کرد بەڵام سەری بۆ جەللاد و دوژمن شۆڕ نەکرد. لەیلا قاسم و هاوڕێکانی بۆ هەموومان وانە و سەرمەشقن کە وەفاداری بۆ وڵات و بیروباوەڕ و مەرگی سەربەرزانە، زۆر پڕ بەهاترە لە ژیانی بندەستی..." (بارزانی ٢٠٢٤)[١١]. "لەیلا قاسم، شەهیدبوون" سیمبۆلن و دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ پشتڕاستکرنێ دکەت. ئەڤان سیمبۆلان کاریگەرییەکا ئەرێنی ل سەر دەروونێ وەرگری هەیە. دیاردکەت کو مللەتێ ئەوان خودان کەسایەتییێن دیرۆکی یێن مەزنن، هەستێ شکۆمەندی و شانازییا نەتەوەیی بهێزدئێخن. پشتڕاستییێ ددەتە وەرگری کو هەلبژارتنا ڕێبازا بەرخودانێ ل سەر بنیاتێ بهایێن بلندە و ژیانەکا سەربلندانە مسۆگەردکەت.

"ڕاپەڕین درێژکراوەی خەباتی دەیان ساڵە و

بەرهەمی خۆڕاگریی و ماندووبوون و خوێنی جەماوەر و هێزە خەباتگێڕەکانی کوردستان بوو و بووە دەستپێکێکی تازە و ئومێدێکی نوێ لە ژیانی گەلەکەماندا..." (بارزانی، ٢٠٢٤)[١٢]. "ڕاپەڕین" سیمبۆلە و دەربڕینێ ژ کریارا ئاخفتنێ پشتڕاستکرنێ دکەت. کاریگەرییا ئەوێ ل سەر پشتڕاستکرنا وەرگری ئەوە، ڕاپەڕین ب تنێ بیرهینانەکا دیرۆکی نینە، بەلکو بەلگەیە کو خەبات و قوربانیدان دشێن ئەنجامێن ئەرێنی و گوهۆڕینێن مەزن بینن. ئەڤە ترسێ ل دۆر بێئەنجامبوونا خەباتێ ژناڤ دبەت و دەستپێکەکا نوی و ئومێدەکا نوی بۆ پاشەڕۆژێ ئاڤادکەت،

د شیاندایە بهێتە گوتن کو سیمبۆل ئامرازێن کاریگەرن بۆ کۆنترۆلکرنا دەروونێ وەرگری، کلیلێن کردنەڤە و داخستنا هەستێن جڤاکینە. سیاسەتمەدار ب هەلبژارتنا هوشیارانە یا سیمبۆلان دشێت دەروونێ جەماوەری ئاراستە بکەت، ئەوان ل دەمێ، پێدڤی بترسینیت و ئارام بکەت، هەردوو حالەت ژێ خزمەتا ئارمانجێن ئەوی یێن سیاسی دکەن.

ئەنجام:

١- مەسعود بارزانی د ناڤ گوتارێن خوەدا سیمبۆلێن بیرەوەریێن تاری یێن نەتەوەیی بکاردهینیت دا هەستێ مەترسییا بەردەوام د ناخێ وەرگریدا پەیدابکەت، سیمبۆلێن شانازی و هێزێ بکاردهینیت دا هەستێ پشتڕاستکرنێ ل دەڤ وەرگری پەیدا بکەت.

٢-گوتارا سیاسییا کوردی(گوتارێن مەسعود بارزانی) بۆ ترساندنێ ب بەردەوامی سیمبۆلێن ڕابردوییێ تراجیدی وەکو هەڕەشەیەک بۆ سەر نوکە و پاشەڕۆژێ نیشانددەت، د هەمان دەمدا بۆ پشتڕاستکرنێ سیمبۆلێن ڕابردوییێ شۆڕەشگێری وەکو سەرچاوەیێ ئیلهام و مسۆگەرییا سەرکەفتنێ بۆ پاشەڕۆژێ بکاردهینیت.

٣- گوتارا سیاسییا کوردی(گوتارێن مەسعود بارزانی) ب شەهرەزایی سیمبۆلان وەکو ئامرازەکێ دەروونی یێ بهێز بکاردهینیت. ب میکانیزمێن ترسێ و پشتڕاستکرنێ ڕەوایەتی و دەستهەلاتا خوە بهێز دئێخیت و پشتەڤانیا خەلکی مسۆگەر دکەت ئەوژی یا ئێکێ: ژ ترسێ: وەرگر هەست دکەت کو بێی ئەڤێ سەرکردایەتییێ، ئەو دێ تووشی کارەساتێن دیرۆکی بیتەڤە. یا دووێ ژ پشتڕاستکرنێ: وەرگر باوەردکەت کو ئەڤ سەرکردایەتییە بەردەوامیدەرێ ڕێبازا پیرۆزا خەبات و قوربانیدانێیە و دێ ئەوی گەهینیتە ئارامی و سەرکەفتنێ.

٤- وەرگرێ کورد ل دویڤ پاشخانە و بیردانکا خوە کارلێککرنێ ل گەل سیمبۆلان دکەت. هەلبەت ئەڤ چەندە ژی ژ داخویانییێن جەماوەری ل سەر مێدیایی و سۆشیال مێدیایێ و ژ دەرئەنجامێن ڤەکۆلینێن بەرێ دیار دبیت. بیردانکا ب کۆم یا وەرگرێن کورد یا کاریگەرە ب ئەوێ دیرۆکا پڕکری ب بەرخوەدان و ڤارێبوون و ستەمێڤە، ئەڤە وەدکەت سیمبۆلان کاریگەرییەکا مەزن ل سەر کریارێن ترساندن و پشتڕاستکرنێ د گوتارێن سیاسییێن کوردیدا (گوتارێن مەسعود بارزانی) هەبیت. ئەرکێ پراگماتیکییێ سیمبۆلی گرێدایە ب دەوروبەرێ سیاسی و جڤاکیڤە.

پەراوێز

١- ئەگەر دویڤچوونا هـەردوو زاراڤێن Semiotics و Semiology بهێتە کرن، دیاردبیت کو جوداهی د ناڤبەرا ئـەواندا ئـەوە Semiotics یا بـەربەلاڤە د نڤیسینێن ئینگلیزیدا و نڤیسەرێن ئینگلیزی بکاردهینان ژبەر بکارهینانا جۆن لۆک و پێرسی بۆ Semiotics ێ، الکو مفای بگەهینیتە زانستێ گشتییێ واتایێ. Semiology یا بەربەلاڤە د نڤیسینێن فرەنسیدا و نڤیسەرێن ررەنسی بکاردهینان ژبەر بکارهینانا سوسێری بۆ Semiology د پەرتووکا وانەیێن زمانڤانییا گشتیدا و وەسا دایە دیارکرن کو هێماییێ Semiology ب تنێ ئەرکێن جڤاکی ئەنجامددەت، بەلێ د راستیدا هەر دوو زاراڤ ئێک واتایێ ددەن، هەر چەندە هندەک ڤەکۆلەر هندەک جوداهییا د ناڤبەرا ئەواندا دسەپینن و دبێژن Semiology ڤەکۆلینێ ل لایەنێ تیۆرییێ هێمایان دکەت و Semiotics ڤەکۆلینێ ل لایەنێ پراکتیکییێ هێمایان دکەت و رێبازا شیکاری ب خوەڤە دگریت، ل سەر ژێکڤەکرن و پێکڤەگرێدان، شیکارکرن و راڤەکرنا دەق و گوتار و چالاکییێن مرۆڤایەتییێ کاردکەت(عنانی، ٢٠٠٣: ١٥٣-١٥٤).

٢- رەخنەگرێ فەرەنسی رۆلان پـارت بـەرۆڤاژی دی سوسێری، هێماناسییێ ب لقەک ژ زمانڤانییێ دهەژمێریت، چونکی ئەو دبێژیت: سیستەمێ هێمایان تێگەهێن خوە ژ سیستەمێ زمانی وەردگریت (بارت، ١٩٩٣: ٢٠).

٣- بارزانی، م. (٢٠٢٥، تەمووز ٣١). سەرۆک بارزانی لە یادی چل و دوو ساڵەی ئەنفالی بارزانییەکان. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

٤- بارزانی، م. (٢٠٢٤، نیسان ١٤). سەرۆک بارزانی لە یادی سی و شەش ساڵەی ئەنفالی بادینان. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

٥- بارزانی، م. (٢٠٢٤، کانوونی دووەم ١٦). پەیامێک لە سەرۆک بارزانییەوە بۆ رای گشتی. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

٦- بارزانی، م. (٢٠٢٣، ئەیلول ٢). پەیامێک لە سەرۆک بارزانییەوە. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

٧- بـارزانی، م. (٢٠٢٥، شوبات ١٧). پەیامێک لە سەرۆک بارزانییەوە. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

٨- بارزانی، م. (٢٠٢٥، ئەیلول ٢١). سەرۆک بارزانی بۆ ساڵیادی دامـەزراندنـی یەکێتیی زانـایـانی ئایینی ییسلامیی کوردستان. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

٩- بارزانی، م. (٢٠٢٥، ئەیلول ١١). سەرۆک بارزانی لە یادی شەست و چوار ساڵەی هەڵگیرساندنی شۆڕشی ئەیلول. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

١٠- بارزانی، م. (٢٠٢٥، ئایار ٢٦). سەرۆک بارزانی بۆ چل و نۆیەمین ساڵیادی هەڵگیرساندنی شۆڕشی گوڵان. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

١١- بارزانی، م. (٢٠٢٤، ئایار ١٢). سەرۆک بارزانی بۆ ساڵیادی لەسێدارەدانی لەیلا قاسم و هاورێکانی. https://masoudbarzani.krd/ku/

١٢- بارزانی، م. (٢٠٢٤، ئادار ٥). سەرۆک بارزانی بە بۆنەی یادی راپەڕین. https://www.masoudbarzani.krd/ku/

ژێدەر

ب کوردی

-حاجی، عەبدلرەحمان و محێدین، غازی حەسەن (٢٠٢٢). گوتار و بنەمای هاریکاری لە رۆمانی هایێ ل من شنگاڵ، گۆڤارا ئەکادیمیا کوردی، ژ: ٥٠.

- حسێن، هەژار فەقێ سلێمان (٢٠٢٢). هێماگەری لە دەقە والآکانی شێرکۆ بێکەسدا، نامەی دکتۆرا، زانکۆی سلێمانی.

–حمەغریب، سازان جوهر (٢٠٢٤). ڕەمزی گیانداران لە پەراوێزی کەسێتیی مرۆڤدا بە نمونەی پەند و قسەی نەستەقی ناوچەی کەرکووک و گەرمیان، گۆڤارا زانکۆیا گەرمیان، ژ: ١١.

–عەبدوللا، عەبدولسەلام نەجمەدین (٢٠١٨). شرۆڤەکرنا زمانێ ڕێکلامێن بازرگانی، چاپا ئێکێ، سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی.

–عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠٢٠). شرۆڤەکرنا گوتارێ، چاپا ئێکێ، پەرتووکخانەیا موکسی، دهۆک.

– عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠٢٣). تیۆرا کریارێن ئاخفتنێ، چاپا ئێکێ، پەرتووکخانەیا گازی، دهۆک.

–عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠٢٤). تێگەهشتنا پراگماتیکی، چاپا ئێکێ، چاپخانەیا بەهدینان، دهۆک.

ب عەرەبی

– القرآن الكريم، سورة آل عمران.

– افيتش، ميلكا (٢٠٠٠). اتجاهات البحث اللساني (سعد عبدالعزيز مصلوح و وفاء كامل فايد، مترجمون؛ ط٢)، المجلس الاعلى للثقافة.

– الأفريقي، ابن منظور (١٩٩٧). لسان العرب (المجلد ٥)، دار الصادر.

– بارت، رولان (١٩٩٣). درس السيميولوجيا، ترجمة: عبدالسلامبنعبد العالى، دار توبقال للنشر، الطبعة الثالثة، الدار البيضاء– المغرب.

– بن سعيد، احمد بن راشد (٢٠٠٣). قوة الوصف، دراسة في لغة الاتصال السياسي، مجلة عالم الفكر، ٣٢(١).

– حاتم، محمد عبدالقادر (١٩٨٩). الرأي العام و تأثره بالاعلام و الدعاية، مكتبة لبنان.

–حمداوي، جميل (١٩٩٧). السيموطيقا والعنونة، مجلة عالم الفكر، (٣).

– داود، محمد محمد (٢٠٠٣). اللغة والسياسة في عالم ما بعد ١١ سبتمبر، دار غريب للطباعة و النشر و التوزيع.

– دي سوسير، فردیناند (١٩٨٥). علم اللغة العام (يوئيل يوسف عزيز، مترجم)، دار آفاق عربية.

– ريكور، بول (٢٠٠٥). صراع التأويلات، دراسات هيرمينوطيقية، ترجمة: منذر عياشي، دار الكتاب الجديد المتحدة، بيروت.

– ريكور، بول (٢٠٠٦). نظرية التأويل، الخطاب و فائض المعنى (سعيد الغانمي، مترجم؛ ط٢)، المركز الثقافي العربي.

– سعران، محمود (١٩٦٣). اللغة والمجتمع، رأى و منهج، الطبعة الثانية، الاسكندرية.

– عاطف، جودة نصر (١٩٧٨). الرمز الشعري عند الصوفيه (ط١)، دار الاندلس دار الكندري.

– عناني، محمد (٢٠٢٣). معجم المصطلحات الادبية الحديثة، دراسة و معجم انجليزي- عربي، الشركة المصرية العالمية للنشر،ط٣، القاهرة.

– كليب، سعدالدين (١٩٩٧). وعى الحداثة ، منشورات اتحاد كتاب العرب، دمشق، سوريا.

– لمفون، نائلة قاسم (١٩٨٤). الكناية في ضوء التفسير الرمزي، رسالة ماجستير، جامعة ام القرى.

– محمد، حمدي عبدالحميد (٢٠٢٢). سيميولوجيا الرمز و وظيفته في الفكر السياسي، مجلة وادي النيل للدراسات والبحوث الإنسانية و الاجتماعية و التربوية، ٣٥(٣٥).

–ياكوبسون، رومان (٢٠٠٢). الاتجاهات الأساسية في علم اللغة (على حاكم صالح و حسن ناظم، مترجمون؛ ط١)، المركز الثقافي العربي.

ب ئینگلیزی

. Billig, M. 1995. *Banal nationalism*. SAGE Publications.

. Blommaert, J., & Bulcaen, C. 2000. *Critical discourse analysis*. Annual Review of Anthropology, 29, 447–466.

sea Green Publishing.

. Langer, S. K. 1954. *Philosophy in a new key: A study in the symbolism of reason, rite, and art*. New American Library.

. Lasswell, H. D., & Blumenstock, D. 1939. *World revolutionary propaganda: A Chicago study*. Alfred A. Knopf.

. Neumann, I. B. 2008. *Discourse analysis. In A. Klotz & D. Prakash (Eds.), Qualitative methods in international relations: A pluralist guide*, Palgrave Macmillan.

.Niu, M., & Dechsubha, T. 2022. *The Development of Pragmatics in Morris's Behavioral Semiotics: Semiotic Perspective*. Education Quarterly Reviews, 5(2), 216-225.

. Smith, A. D. 2003. *Nationalism and modernism: A critical survey of recent theories of nationalism*. Routledge.

. Theiler, T. 2017. *Political symbolism. In The SAGE encyclopedia of political behavior*. SAGE Publications.

. Tulis, J. K. 1987. *The rhetorical presidency*. Princeton University Press.

. Van Dijk, T. 2008. *Discourse and context*.

. Yule, G. 1996. *Pragmatics*. Oxford University Press.

. Boussaguet, L., & Faucher, F. 2002. *Beyond a "gesture": The treatment of the symbolic in public policy analysis*. French Politics, 18(1), 189–205.

. Charteris-Black, J.2011. *Politicians and rhetoric: The persuasive power of metaphor*, (2nd ed.). Palgrave Macmillan.

. Cohen, A. 1969. *Political anthropology: The analysis of the symbolism of power relations*. Man, New Series, 4(2), 215–235.

. Cohen, A. P. 1985. *The symbolic construction of community*. Routledge.

. Connolly, W. 1993. *The terms of political discourse*. Princeton University Press.

. Cuddon, J. A. 1999. *Dictionary of Literary Terms & Literary Theory*, fourth edition, USA, Penguin books.

. Edelman, M. 1977. *Political language: Words that succeed and policies that fail*. Academic Press.

. Gill, R. 2000. *Discourse analysis. In M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds.)*, Qualitative researching with text, image and sound (pp. 172–190). Sage Publications.

. Hawkes, T. 2003. *Structuralism and semiotics*. Routledge.

. Iskandarovna, K. S. 2024. *Pragmatic features of symbols in cross-cultural communication*. Western European Journal of Linguistics and Education, 2(9), 50–54.

. Jung, C. G. 1964. *Man, and his symbols*. Dell.

. Lakoff, G. 2004. *Don't think of an elephant: Know your values and frame the debate*. Chel-

الملخص

تأثير الرموز على أفعال التخويف والتطمين (الخطاب السياسي الكردي كنموذج)

لا يقتصر الخطاب السياسي على نقل المعلومات فحسب، بل يخدم أيضا في بناء المعنى وإضفاء الشرعية على السلطة والتأثير على الرأي العام. يتضمن الخطاب السياسي في كثير من الأحيان استخداما استراتيجيا للغة، حيث يستخدم السياسيون تقنيات بلاغية وأدوات لغوية ورموزا محددة للتأثير على المتلقي. من هذا المنطلق، يحلل هذا البحث استراتيجيات وآليات تأثير استخدام الرموز في أفعال التخويف والتطمين ضمن الخطاب السياسي الكردي، مع التركيز بشكل خاص على خطابات مسعود بارزاني في الفترة ما بين (٢٠٢٣-٢٠٢٥). من خلال المنهج الوصفي التحليلي ونظرية أفعال الكلام، تقوم الدراسة بتحليل دقيق للخطابات المحددة. تظهر النتائج أن استراتيجية التخويف تبنى بشكل أساسي من خلال ربط الأحداث الجارية برموز مأساوية من الذاكرة المشتركة (مثل الأنفال والقصف الكيماوي،.. إلخ). في الوقت نفسه، يتم بناء التطمين من خلال استخدام رموز تاريخية إيجابية (مثل ثورة أيلول، التعايش السلمي، الملا مصطفى البارزاني،.. إلخ) لتعزيز السرد القومي للصمود والأمل. في الختام، توضح الدراسة أن الرموز في هذا السياق ليست مجرد أدوات وصفية، بل هي أدوات براغماتية قوية ومؤثرة لتوجيه الجماهير وتعزيز الهيمنة السياسية.

الكلمات المفتاحية: الخطاب السياسي، الترهيب، التطمين، الرمز، التداولية.

Abstract

The Effect of Symbols on the Acts of Intimidation and Reassurance (Kurdish Political (Discourse as a Model

Political discourse is not merely about conveying information, but also serves to construct meaning, legitimize authority, and influence public opinion. Political discourse often involves the strategic use of language, in which political figures employ specific rhetorical techniques, linguistic tools, and symbols to influence the recipient. From this perspective, this research analyzes the strategies and mechanisms of the effect of using symbols on the acts of intimidation and reassurance within the Kurdish political discourse, with a particular focus on the speeches of Masoud Barzani in the period between (2023-2025). Through a descriptive-analytical approach and speech act theory, the study conducts a detailed analysis of the selected speeches. The findings indicate that the strategy of intimidation is primarily constructed by linking current events to tragic symbols of collective memory (such as the Anfal and chemical attacks, etc.). At the same time, reassurance is built through the use of positive historical symbols (such as the Aylul Revolution, coexistence, Mullah Mustafa Barzani, etc.) to reinforce a national narrative of resilience and hope. In conclusion, the study demonstrates that symbols in this context are not just descriptive tools, but are powerful pragmatic and performative instruments for directing the public and strengthening political .hegemony

Reas- ,Keywords: Political Discourse, Fear surance, Symbol, Pragmatics